

Kirken *i* dag

TEMA | Dåb i dag

Dåben i fokus Se side 4

"Det skal de da selv vælge..." Se side 24

4

10

18

TEMA | Dåb i dag

Indhold

<p>3 Døbt – og konfirmeret
af Henrik Bundgaard Nielsen</p> <p>4 Dåben i fokus
af Berit Weigand Berg, Karen Marie Leth-Nissen og Henrik Bundgaard Nielsen</p> <p>7 Dåbsgudstjenester og dåb i gudstjenesten
af Berit Weigand Berg</p> <p>10 ”Jeg døber dig i Faderens navn”
af Birgitte Graakjær Hjort</p> <p>12 Hvordan sætter vi fokus på dåben?
af Henrik Bundgaard Nielsen</p> | <p>14 Kunsten at tale og fortælle om dåben
af Berit Weigand Berg</p> <p>16 At høre til eller ikke høre til – folkekirken og det lokale
af Karen Marie Leth-Nissen</p> <p>18 Sognekirke for de lokale
af Berit Weigand Berg</p> <p>20 Den ”statistiske normalitet” i den kirkelige praksis
af Hans Raun Iversen</p> <p>22 Dåben som fælles handling
af Christine Roj Larsen</p> | <p>24 ”Det skal de da selv vælge...”
Interview ved Berit Weigand Berg</p> <p>27 Det, som dåbstallene kan fortælle os ...
af Berit Weigand Berg</p> <p>28 ”Kom og bliv døbt” – en fortælling om drop in-dåb på Fyn
af Dorthe Tofte-Hansen</p> <p>30 Sæt fokus på dåben i sognet</p> <p>31 Nyt fra Kirkefondet</p> |
|--|---|---|

Nr. 1 | Marts 2019

18. årgang

ISSN 1601-8230

Udgiver: Kirkefondet,
Peter Bangs Vej 5B, 2000 Frederiksberg
Tlf. 33 73 00 33
E-mail: kirkefondet@kirkefondet.dk
www.kirkefondet.dk

Formand: Erik Møllerup
Generalsekretær: Henrik Bundgaard Nielsen

Kirken i dag redigeres af:
Charlotte Lydholm

Temagrupper bag nr. 1/2019:

Berit Weigand Berg, Karen Marie Sø Leth-Nissen og Henrik Bundgaard Nielsen

Layout og produktion:

Jørn Thomsen Elbo A/S, Kolding

Årsabonnement for 2019: Kr. 250,-

Enkeltnumre: Kr. 70,-
Abonnement kan bestilles ved henvendelse til Kirkefondet

Forsidebillede:

Foto: Niels Thure Krarup

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

Døbt – og konfirmeret

I de seneste år har medierne med jævne mellemrum – og ikke kun Kristeligt Dagblad – sat fokus på, hvordan det står til med dåb i folkekirken. Det har primært været kædet sammen med nyheder om faldende medlemstal i folkekirken og et vigende antal barnedåb. Af og til bliver det sagt, at vi skal slå koldt vand i blodet og ikke gå i panik, fordi dåbsprocenten falder – også når vi udelukkende ser på børn født af danske forældre. For det kan da godt være, at mange af nyfødte danske børn ikke bliver døbt som spæde, men så bliver de som regel døbt lige før konfirmationen.

Danmarksrekord i at døbe teenagere

I marts 2017 sagde sognepræst Mette Gramstrup, Kristkirken i Vesterbro sogn i København, til Politiken, at hun nok "har Danmarksrekord i at døbe teenagere". Det år havde hun på et konfirmandhold med 110 unge døbt de 27 af dem op til konfirmationen – i år er der 104 konfirmander, hvoraf 37 skal døbes før, de bliver konfirmeret. Det er en tendens, som hun har set accelerere gennem de seneste 6-7 år af især to grunde: dels den lavere dåbsprocent i Københavns Stift, hvor kun 41 procent blev døbt mod 68 procent på landsplan, dels at der er flere børnefamilier på Vesterbro. Så noget tyder på, at hvad folkekirken taber på færre barnedåb, det hentes ind igen ved et stigende antal dåb umiddelbart før konfirmationen?

Og en lille simpel statistisk betragtning kan da også bekræfte dette. For konfirmationsprocenten på landsplan, som den fremgår af Kirkeministeriets hjemmeside, er næsten stabil, idet den kun er faldet fra 73 % i 2004 til 70 % i 2017. Samme sted kan man se, at dåbsprocenten, opgjort for hvor man-

ge nyfødte, der bliver døbt, inden de er fyldt 1 år, er faldet drastisk fra 75,5 % i 2004 til 60,3 % i 2017. Så alt andet lige – hvis vi skal fastholde den pæne stabile konfirmationsprocent på omkring de 70 %, så skal der fremadrettet være mange andre end præsterne på Vesterbro, som oplever en markant stigning i antallet af dåb umiddelbart op til konfirmationen! Eller sagt på en anden måde: Der bør blive kamp at få danmarksk rekord i at døbe teenagere!

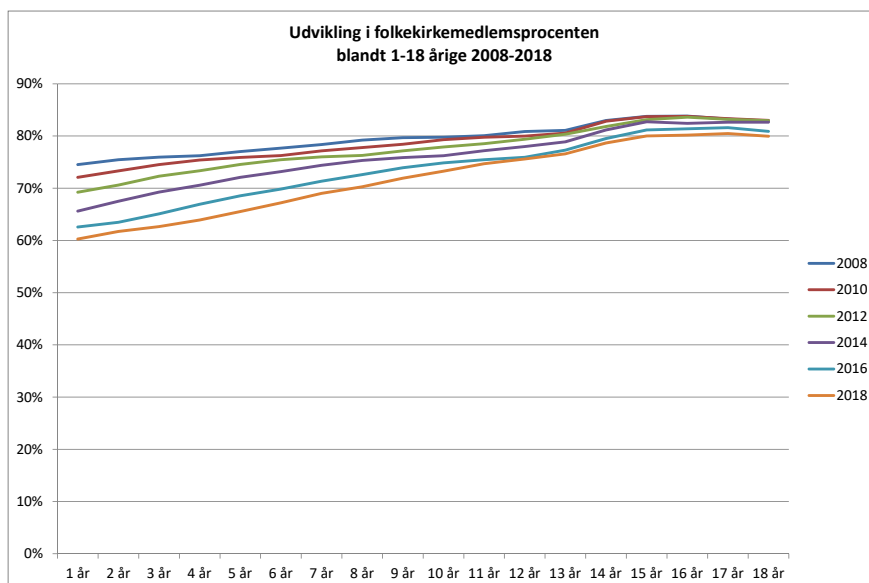
5-10 år frem – hvad så?

Det er svært at spå om fremtiden. Men ved at se på udvikling i folkekirkemedlemsprocenten for børn og unge i alderen 0-18 år, så kan vi måske gisne om "behovet" for mange flere dåb af kommende konfirmander, hvis den stabile konfirmationsprocent skal fastholdes. Den høje andel af konfirmerede – og det, at barnedåb fortsat var mere almindeligt for 18 år siden, betyder, at i 2018 er 80 % af de 18-årige medlem af folkekirken – og det er kun faldet fra 83 % i 2008. Men for de 8-9

årige, som jo forventeligt skal konfirmeres om 5 år, er folkekirkemedlemsprocenten faldet fra 80 % i 2008 til 71 % i 2018 – og for de 3-4 årige er den samme procent faldet fra 76 % til 63 %. Så lidt forsimplet – for at fastholde en konfirmationsprocent på de 70 % – så skal 7 % af de nuværende 3-4 årige døbes forud for evt. konfirmation i 2028 – dvs. i alt ca. 4000 børn!

Den "udskudte" dåb

Med projektet "Dåb i dag", hvis indhold og resultater beskrives i dette nummer af "Kirken i dag", har der primært været fokus på barnedåb. I Kirkefondet finder vi det vigtigt, at der nu bliver set nærmere på det, man kunne kalde den "udskudte" dåb – altså den dåb, der finder sted senere i livet – forud for konfirmationen, ved drop in-dåb, voksendåb m.m. Hvordan udvikler disse former for dåb sig i omfang og form, hvad tænker de unge og voksne om deres dåb, og hvordan spiller disse bevidst tilvalgte og besluttede dåb sammen med gældende ritualer og herskende dåbssyn og -teologi? ■

Kilde: Danmarks statistik

Berit Weigand Berg

udviklingskonsulent i Kirkefondet

Karen Marie Leth-Nissen

ph.d. postdoc, Det Teologiske Fakultet ved Københavns Universitet

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

DÅBEN i fokus

Da Den Folkekirkelige Udviklingsfond i slutningen af 2016 meldte temaerne ud for de projekter, som ville kunne opnå støtte i 2017, må det i høj grad betegnes som "rettidig omhu", at det bl.a. gjaldt initiativer, der søger at vende udviklingen med den faldende dåbsprocent i folkekirken. Der ville være støtte til både et undersøgende element med at undersøge og om muligt forklare, hvorfor mange nybyggede forældre fravælger dåb for deres nyfødte børn, og til udviklingstiltag, der sigter mod at sætte dåben i fokus som en "betydningsfuld og væsentlig start på livet".

Den faldende dåbsprocent

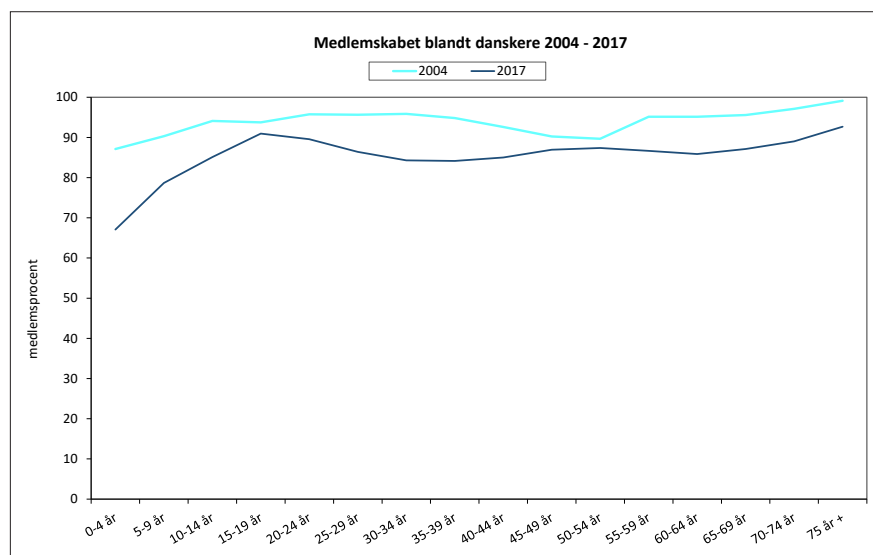
At dåbsprocenten var faldende var ikke en nyhed i 2016. Det havde været kendt i flere år, og bl.a. Steen Marquard Rasmussen gjorde i 2015, hvor han var ansat som sociolog i Landsforeningen af Menighedsråd, opmærksom på, at dåbsprocenten er inde i en accelererende negativ udvikling, idet dåbsprocenterne i landets stifter i perioden 2003 til 2012 faldt ca. 4 gange så meget, som de gjorde i perioden 1990 til 1999. Der er dog røster, som ikke ser de store faresignaler, idet de henviser til, at medlemsprocenten for folkekirken naturligt vil falde, fordi den danske befolkning består af flere og flere indvandrere og efterkommere. Dette argument kan dog imødegås ved at se på medlemsprocenter for personer med dansk oprindelse (hvor mindst én forælder er født i Danmark og har dansk statsborgerskab). Selv i denne gruppe af

personer med dansk herkomst er medlemsprocenten for de 0-4 årige faldet fra 80,3 % i 2004 til 67,1 % i 2017.

Også lokalt er der fokus på det med dåbsprocenten. I 2015 blev der på tværs af provstierne i Aarhus nedsat et udvalg, hvis opgave bl.a. var "at kortlægge og analysere det generelle fald i dåbsprocenten i sognene i Aarhus Kommune". I den rapport, som Kirkefondet leverede i den anledning, var tendensen også et fald i folkekirkemedlemsskabet for 0-4 årige fra 78,3 % i 2004 til 67,3 % i 2014. Og ved stort set hver eneste visionsdag, workshop eller fremlæggelse af sogneprofiler og provstiprofiler rundt om i landet, som Kirkefondet har stået for, så har det været et gennemgående træk ved den efterfølgende drøftelse med menighedsråd og ansatte, at dåben kom i fokus – ofte med det resultat, at

menighedsrådene har besluttet at arbejde særligt med tiltag på dåbsområdet på den ene eller anden måde.

Med alt dette in mente var det naturligt for Kirkefondet at lægge billet ind på støtte fra Den Folkekirkelige Udviklingsfond i 2017. Ansøgningen tog sit afsæt i, at der allerede i 2015 var foretaget en grundig undersøgelse i regi af Center for Kirkeforskning ved Københavns Universitet i form af rapporten "Dåb eller ej", som satte fokus på forholdene omkring dåb i Sydhavn Sogn i København. Kirkefondet var bl.a. med til at levere noget af talmaterialet til den rapport. Kirkefondet gik derfor sammen med Center for Kirkeforskning for at søge støtte til et nyt større og landsdækkende projekt "Dåb i dag" med både en undersøgelses- og en udviklingsproces. Projektet blev udvalgt til at få støtte fra Udviklings-

Kilde: Danmarks statistik

Foto: Karen Marie Leth-Nissen

Flere af de interviewede forældre i undersøgelsen blev rekrutteret fra bl.a. babysalmesang. Billedet er fra babysalmesang i Them.

fonden, og er blevet afviklet i fem sogne fordelt på købstæder, mindre byer og på landet i hele Danmark for at få forskellige urbaniseringsgrader repræsenteret. Undersøgelsesdelen har bl.a. bestået i interviews med småbørnsforældre, der har til- eller fravalgt dåb for deres børn. Formålet har været at afdekke faktorer, der påvirker forældrenes valg. I de samme fem sogne har der været en udviklingsproces, hvor der tilpasset de lokale forhold og ønsker er sat nye initiativer i gang for at sætte dåben i fokus.

Udviklingsprocessen

Før vi kunne gå i gang med udviklingsprocessen såvel som undersøgelsesdelen, måtte vi først finde fem sogne, der ville give os det mest varierede billede af de virkeligheder, der er på spil i folkekirken. Her gik vores interesse ikke på teologiske eller kirkelige retninger, men derimod på demografi – dvs. befolkningssammensætning. Med rapporten ”Dåb eller ej” var der givet et godt indblik i en enkelt type sogn, nemlig et

storby sogn med en blanding af det lidt ældre, klassiske arbejderkvarter og de helt nye boliger opført på de tidligere industrigrunde ved havnen. Flere sogne i Danmark minder om Sydhavn, men det er langt fra de fleste. Ved hjælp af forskellige analyser og spørgsmål fandt vi frem til fem sogne/pastorater, der alle repræsenterede sogne, som adskiller sig fra at være storby sogne og er jævnt fordelt over hele Danmark. Fra Jylland deltog Jerslev, Hellum og Mylund pastorat, der ligger i Nordjylland lidt øst for Brønderslev, og Them sogn, der ligger i Midtjylland lidt uden for Silkeborg. Fra Fyn deltog Dalum, der i dag er et forstadssogn til Odense, men som har gamle rødder. Fra Sjælland deltog Oppe Sundby/Snostrup pastorat, der oprindeligt er to landsbysogne, som i dag mere eller mindre er blevet en del af Frederikssund, og endelig deltog også købstadssognet Nykøbing Falster.

Arbejdsmetoden

Med sognene på plads begyndte selve udviklingsprocessen. Det var dog på

forhånd defineret, at vi skulle bruge det, der kaldes aktionsforskning. Det er en forholdsvis ny arbejdsmetode eller proces, hvor man kombinerer udviklingsproces og forskning på en måde, hvor der hele tiden er forskere, der følger med fra sidelinjen både som dem, der stiller nysgerrige spørgsmål undervejs, og som dem, der hjælper med at ”tænke med”. Der er dog et element mere i aktionsforskningen, der i særdeleshed er interessant, når man arbejder med kirker – nemlig at hverken forskeren eller konsulenten må komme med fastlagte idéer eller planer om, hvad der skal ske. Alle nye tiltag, og hvad der ellers måtte komme ud af processen, skal opstå i samspil mellem konsulenten og sognet. Det betyder, at ingen på forhånd kan sige noget om, hvad der kommer ud af processen. Det kan kun tiden vise.

Opstart og fokusområder

Alle fem sogne/pastorater fik dog den samme opstart. Hvert sogn fandt en

Fortsættes næste side ►

gruppe af interesserede, sammensat af præster, andre ansatte, menighedsråds-medlemmer og frivillige ved kirken i forskellige kombinationer. Disse grupper mødtes med Kirkefondets udviklingskonsulent, Berit Weigand Berg, der præsenterede dem for deres sogns dåbstal, dåbsprocenter, folkekirkemedlemsprocenter m.m. Både sådan som de så ud lige nu, og hvordan det har udviklet sig igennem de seneste ti år. Derefter fik vi en snak om, hvad sognet allerede gjorde i forhold til dåb, og hvad der kunne være interessant at arbejde videre med. Sognene valgte meget forskellige områder, som de ville arbejde med. Nogen ville sætte fokus på, hvordan de kommunikerer med dåbsforældre. Andre ønskede at arbejde med, hvordan man kan styrke dåben ved søndagens højmesse. Et sogn greb straks tanken om drop indåb og var overbevist om, at den slags ikke kun var et storbyfænomen.

Inspiration for andre sogne

Ud fra arbejdet i sognene og med inspiration også fra de andre dåbsprojekter, der var i gang samtidigt med "Dåb i dag", skabte vi idekataloget "Idet I døber dem ..." der er tænkt som et inspirationshæfte til alle sogne i Danmark. En del af de overvejelser, der kom frem undervejs i projektet, blev derudover fremlagt på en konference i november 2018, og i dette blads øvrige artikler findes en lidt mere fyldestgørende beskrivelse af arbejdet i de enkelte sogne. Fælles for projekterne er, at de ikke på nogen måde er svaret på, hvad alle sogne bør gøre. Men de er svaret på, hvad der var relevant at gøre i det enkelte sogn, og som måske kan være til inspiration for andre sogne, der minder om de 5 udvalgte sogne.

Undersøgelsesdelen

Med endeligt tilsagn fra de fem sogne kunne også undersøgelsesdelen sættes i gang. Vi satte os grundigt ind i hvilken befolkning, der bor i de enkelte sogne, og hvordan lokalsamfundene ser ud med institutioner, skoler, arbejdspladser, foreningsliv og andet, som kunne have betydning for, hvordan vi skulle rekruttere forældre til interviews, og hvordan vi skulle tolke resultaterne af disse interviews.

Fælles for projekterne er, at de ikke på nogen måde er svaret på, hvad alle sogne bør gøre. Men de er svaret på, hvad der var relevant at gøre i det enkelte sogn, og som måske kan være til inspiration for andre sogne, der minder om de 5 udvalgte sogne.

Rekrutteringen

Selve rekrutteringen af forældrene fandt sted på flere forskellige måder. I nogle af sognene fandt vi lokale grupper på Facebook, og her fik vi lov af administratorerne til at lægge opslag op og spørge, om der var nogle, der ville være med. Det gav ja fra en del forældre. Samtidig deltog forsker fra Københavns Universitet, Karen Marie Leth-Nissen i babysalmesang eller babysalmesangsgudstjeneste efter aftale med præsten, og fik her alle steder kontakt til forældre, som gerne ville deltage. Et enkelt sted spurgte kirke- og kulturmedarbejderen de forældre, som gik til babysalmesang, om de ville være med, og det gav også pote.

Interviews

Alle interviews foregik ved, at Karen Marie aftalte tid og sted for interview, og herefter besøgte forælderen eller forældreparret i deres hjem. Det gav også god lejlighed til at se sig omkring i sognet og opdage lidt om det sted, hvor forældrene har deres liv og hverdag.

I alt 27 forældre er blevet interviewet, og de fleste interviews tog en time eller mere. Alle interviews blev optaget, og de er herefter blevet transskriberet til tekst til den videre analyse. I øjeblikket arbejder vi videre med alle de mange tekster for at finde sammenhænge og mønstre i forældrenes fortællinger. En slutrapport med alle "fund" fra undersøgelsen bliver udgivet i løbet af 2019.

Langt de fleste forældre havde valgt at få deres børn døbt, og valg eller fravalg af dåb havde i mange familier sat en refleksion i gang hos forældrene om deres forhold til folkekirken, tro og kristendom, personlig historie og den tradition, de kommer af. Der var

mange ting, der kom op til eftertanke i forbindelse med barnets fødsel og fejringen heraf. Her kan det allerede ses, at der er tydelige linjer fra "Dåb eller ej?"-rapportens resultater fra Sydhavn sogn, og til denne nye landsdækkende undersøgelse.

Udvikling og undersøgelse knyttet sammen

Projektets to dele, udviklingsdelen og undersøgelsesdelen, har hele vejen igennem været tæt knyttet sammen, da Berit som udviklingskonsulent og Karen Marie som forsker har fulgt og suppleret hinandens arbejde med udvikling og undersøgelse og delt vigtig viden. Det har givet nye indsigter at koble udvikling og undersøgelse tættere sammen. For udviklingsdelen, der har kørt som aktionsforskning, har dette været en præmis. Undersøgelsesdelen ligger derimod i direkte forlængelse af "Dåb eller ej", og de kvalitative metoder, der er brugt der. Men denne del har også høstet frugter af samarbejdet, bl.a. igennem en større indsigt fx i de dåbssamtaler, der finder sted mellem præsten og dåbsfamilien før dåben.

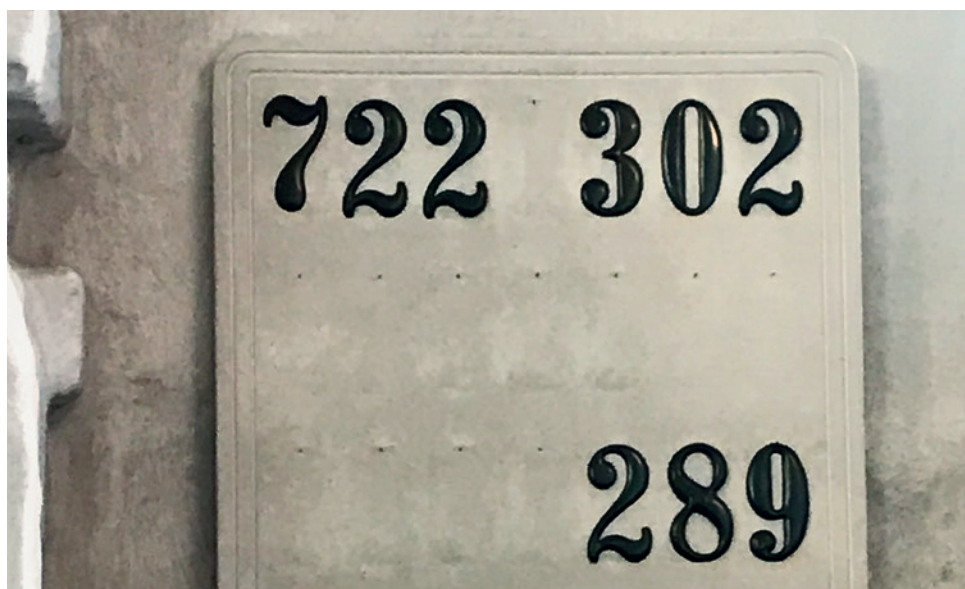
De 27 interviewede forældre har dog ikke været involveret i udviklingsaktiviteterne i kirken. Men deres svar har allerede undervejs i projektet været med til at gøre os klogere på, hvad nybagte forældre tænker om dåb, tro og kristendom. En viden, som vi løbende har delt med sognene. Ligesom alle præster, menighedsråd og ansatte i kirkerne fremover vil kunne lade sig inspirere af undersøgelsesdelen fra "Dåb i dag" til hele tiden at arbejde med, hvordan dåben for de nybagte forældre kan opleves som en "betydningsfuld og væsentlig start på livet" for deres barn. ■

Berit Weigand Berg
udviklingskonsulent i Kirkefondet

Dåbsgudstjenester og dåb i gudstjenesten

Lørdagsdåb og dåb i gudstjenesten om søndagen bliver ind imellem omtalt, som om de er hinandens modsætninger. Det er de ikke, og i Oppe Sundby og Snostrup sogne ved Frederikssund har vi set på, hvordan de kan berige hinanden.

Oppe Sundby og Snostrup pastorat består af to sogne:

Oppe Sundby er en forstad til Frederikssund med 5654 indbyggere. Snostrup er bynært vækstland med 1016 indbyggere. I alt 6670 indbyggere. Det samlede fødselstal i 2018 var 72, og antallet af dåbshandlinger i de to kirker var 49.

Et af de spørgsmål, der bliver ved med at dukke op, når man arbejder med dåb er: Hvad gør vi med søndagsdåben? Det er dejligt med både lørdagsdåb og drop in-dåb, men det vil være et stort savn for os som kirke, hvis dåben helt forsvinder ud af søndagsgudstjenesten?

Et af de steder, hvor vi stødte på spørgsmålet om søndagsdåb var i Oppe Sundby og Snostrup. Her ønsker man af mange gode grunde at beholde og også gerne styrke dåben i søndagsgudstjenesten. At dåben hører til i søndagsgudstjenesten ligger indgroet i mange. Og i praksis har den nok også primært ligget her, også tilbage i tiden, da søndag var den eneste dag, hvor almindelige mennesker havde fri til den slags. Men dåben fandt også sted uden for kirken. Når der var tale om nøddåb naturligvis, men nøddåb

blev indimellem også brugt til andet end akutte situationer. De rige betalte sig til pompøse hjemmedåb for at undgå pøblen og kirkens kolde rum. Dertil kom, at der ved vækkelsen opstod debat om, hvorvidt en barnedåb – muligvis tilmed udført af en ikke-from præst – overhovedet kunne regnes for en gyldig dåb, hvorfor man valgte at gøre brug af retten til at udskyde dåben. Christian den 8. udsendte derfor i 1828 en dåbsforordning, hvor det bl.a. blev slået fast, at dåben skulle finde sted ved en præst og i kirken – med mindre der var tale om beviselig nøddåb. Intentionen var at få dåben lagt ind i højmissen. Men der fandtes iflg. forordningen også tilfælde, hvor dåben kunne ligge uden for højmesse f.eks. var det muligt at lave

Fortsættes næste side ►

Foto: Berit Wetgand Berg

Bygningerne kan også have indflydelse på dåben. Indgangen til Oppe Sundby kirken sker fx igennem våbenhuset, der er placeret midt for langsiden. Man skal altså vælge, om man vil gå til højre eller til venstre, før man sætter sig. Denne søndag sad de faste kirkegængere og konfirmanderne bagerst i kirken, tættest ved orglet. Dåbsfamilien og gæsterne satte sig forrest i kirken, tættest på døbefonten, alteret og prædikestolen. Da dåbsgæster og de andre kirkegængere ikke sad i nærheden af hinanden var det svært at skabe en følelse af, at hele gudstjenesten var noget, vi gjorde sammen.

dåbshandlinger efter højmessens. Derudover kunne dåben også finde sted på hverdage, dog inden kl. 14 – i hvert fald i København.

Den lokale dåb

Dåben i de danske sognekirker er ens, men med variationer. Hvert sogn har tilpasset dåben til stedet. Med udgangspunkt i traditioner og teologiske begrundelser har man fx fundet ud af, hvor i højmessens man vil placere dåben, hvor mange man inviterer frem til døbefonten osv.

Det er dog ikke altid, at disse traditioner og teologiske begrundelser fremstår helt tydeligt for dåbsfamilier og deres gæster. Der kan derfor opstå brud imellem, hvad vi gør, og hvordan det opleves. Dåb efter prædiken kan tolkes som om dåben er et lidt tilfældig appendiks til gudstjenesten, som

menigheden behandler lidt stedmoderligt. Hvilket står i skærende kontrast til det, som dåbsfamilien og gæster kommer for. For dem er det dåben af netop det barn, som de på den ene eller anden måde er knyttet til, der er deres fokus den dag og i den gudstjeneste.

Dåben som præstation?

Helsingør Stift lavede tilbage i 2015-16 undersøgelsen "Højmesse og dåb" af Nete Enggaard. I den forbindelse spurgte hun både præster, jævnlige kirkegængere og dåbsfamilier om deres oplevelser. Når det kom til præsterne, drog Nete en ret tydelig konklusion. Præsterne er meget bevidste om at skabe de bedste mulige rammer omkring dåben, når det kommer til dåbsfamilien: "Man kerer sig således blandt præsterne om både dåbsforældre og

-gæster og forsøger på forskellig måde at skabe en aktuel og vedkommende kirkelig ramme om dåbens begivenhed, både hvad angår sproglig formidling og liturgisk praksis."

Men disse gode intentioner kommer imidlertid ikke altid tydeligt igennem hos dåbsfamilierne. Den almindelige gudstjeneste kan dels opleves som noget, der tager fokus fra dåben. Men dåb i højmessens kan også komme til at opleves som noget, man som dåbsfamilie skal præstere. En dåbsmor fortæller, hvordan det hele blev en smule akavet, fordi de ikke vidste, hvornår de skulle rejse eller sætte sig, og fordi præsten endte med at dirigere rundt med dem, da de kom om til døbefonten. Dette kunne iflg. hende have været undgået, hvis dåben havde fundet sted i en mindre kreds som fx ved en lørdagsdåb. Og det er generelt det intime og velkomne ved lørdagsdåben, der bliver fremhævet som en af årsagerne, når forældrene begrundet, hvorfor de foretrækker lørdagsdåb fremfor søndagsdåb.

Det er dog ikke kun det trygge og intime, som forældrene reagerer positivt på. De giver også udtryk for, at de er glade for små og store opgaver i forbindelse med dåben. Både de opgaver som de ældre søskende kan få og fx det at skulle bede en forældrebøn i forbindelse med dåben.

Er forældrenes ønsker kun forenelige med lørdagsdåb, eller kan der skabes en ramme omkring dåben også i søndagsgudstjenesten, der i højere grad kan sikre en fællesskabsfølelse både for kirkegængere og for dåbsfamilier?

Dåb i Oppe Sundby

For at give et godt svar på spørgsmålet fra Oppe Sundby og Snostrup deltog

Er forældrenes ønsker kun forenelige med lørdagsdåb, eller kan der skabes en ramme omkring dåben også i søndagsgudstjenesten, der i højere grad kan sikre en fællesskabsfølelse både for kirkegængere og for dåbsfamilier?

udviklingskonsulent Berit Weigand Berg i en fromesse med dåb i Oppe Sundby, og postdoc Karen Marie Leth Nissen deltog i en babysalmesangsgudstjeneste i Snostrup. Dette gav en god indsigt i traditionerne på stedet, men også i bygningernes indretning osv. Indgangen til Oppe Sundby kirken sker fx igennem våbenhuset, der her er placeret midt for langsiden. Det betyder, at man som kirkegænger skal vælge, om man vil gå til højre eller til venstre, før man sætter sig. Denne søndag sad de faste kirkegængere og konfirmanderne bagerst i kirken, tættest ved orglet. Dåbsfamilien og gæsterne satte sig forrest i kirken, tættest på døbefonten, alteret og prædikestolen. Præsten befandt sig samme sted som dåbsfamilien under hele gudstjenesten. Graveren sad på sin faste plads ved døren, og sangeren stod ved siden af orglet, undtagen når han gik frem i kirken for at læse ind- og udgangsbøn.

Ganske som beskrevet i rapporten "Højmesse og dåb" var det her også tydeligt, at præsten havde blik både for de gudstjenestevante og for dåbsfamilien. Der kom små hjælpende bemærkninger, så både dåbsfamilie, konfirmander og andre uden det store "højmesse-kørekort" let kunne begå sig. Men da dåbsgæster og de andre kirkegængere ikke sad i nærheden af hinanden var det svært at skabe en følelse af, at hele gudstjenesten var noget, vi gjorde sammen.

En tid efter vores gudstjenesteoplevelser mødtes vi til samtale med de to præster Dorte Dideriksen og Susanne Leiding. Med os havde vi de oplevelser, som vi her især havde haft ved de to gudstjenester, og de ønsker som præsterne havde fremlagt for os ved projektets begyndelse. Derudover havde vi de interviews, som Karen Marie i mellemtiden havde lavet blandt forældre i

sognet, og en masse overvejelser over, hvad man kan og må gøre.

Søndagsdåbens muligheder og den lokale identitet

Det at være lokal betyder meget både for præsterne og for de interviewede forældre. De har bevidst valgt at bo der og er glade for det. Men for forældrene skal ting som skole, fritidsaktiviteter og dåb samtidig også være relevant. Man bakker gerne op om det lokale, hvis man kan se sig selv i det. Ellers vælger man det fra. Det betyder bl.a., at man som forældre gerne vil dåb i den lokale kirke, men ikke for en hver pris. Spørgsmålet er så, hvad man kan, og hvad man ønsker at gøre for at skabe en gudstjeneste, som alle parter kan føle sig velkommen i?

Der er nemlig en del muligheder for at tilpasse også søndagsgudstjenestens form, så den kan passe til de lokale traditioner og ønsker. Nogle af disse muligheder finder man direkte nævnt i Ritualbogen. Andre er ikke direkte nævnt, men ligger inden for de rammer, som findes i Ritualbogen:

- **Fromessen som dåbsgudstjeneste**
I sogne og pastorater, hvor der afholdes flere gudstjenester samme søndag, kan man vælge at gøre den ene til en dåbsgudstjeneste inspireret af lørdagsdåben, der i mange sogne netop er en lørdagsgudstjeneste med dåb og ikke en kirkelig handling.
- **Dåbsgudstjeneste på højmessens plads**
Ritualbogen åbner for, at et sogn har faste familie-gudstjenester på højmessens plads fx én søndag pr. måned. Er man kirke et sted med mange dåb, var det måske en god mulighed.

- **Inddragelse af dåbsfamilien**

Der findes efterhånden mange måder at inddrage søskende, forældre og faddere på. Fx når vandet skal hældes i dåbsfadet, og dåbsbarnets hoved skal tørres. Der findes også kirker, hvor man inviterer den ene af forældrene til at bede en særlig forældrebøn for barnet, eller for en fadder til at tænde et dåbslys. Enkelte steder inddrager man også resten af dåbsdeltagerne fx ved at skabe muligheder for fælles lystænding efter dåben. Eller som eksemplet fra uKirke (side 22-23), hvor dåbsgæsterne opfordres til at skrive ønsker og råd til dåbsbarnet, som indsamles og overdrages til forældrene. Når man arbejder med inddragelse kan det være godt at tænke på, at nogen gerne vil sige noget, andre vil gerne gøre noget, og nogen vil helst være helt fri.

- **Inddragelse af menigheden**

For at undgå, at der opstår en brud imellem kirkegængere og dåbsfamilier, kan man også arbejde med, hvordan man inddrager menigheden i dåben. Hvor i højmessens skal dåben placeres for at styrke fornemmelsen af, at det er noget, vi alle sammen gør? Og hvilke opgaver/roller kan menigheden stå for i forbindelse med dåben? Nogle bud kunne være:

- Lade den, der har strikket dåbskluden selv komme op med den.
- Få en lægmand til at læse den ene eller begge dåbstekest.
- Få en lægmand til at bede dåbsbønnen.
- Lade menigheden sige trosbekendelsen sammen i kor umiddelbart forud for dåben, som så evt. foregår med forkortet tilspørgsel. ■

Birgitte Graakjær Hjort

leder af viden og udvikling hos Folkekirkens Udviklings- og Videnscenter

"Jeg døber dig i Faderens navn"

"Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn" siges det søndag efter søndag, mens vi hører lyden af dråber, der rammer vandoverfladen i døbefontens skinnende sølvfad. Hvis det nu havde lydt: "Jeg døber dig i Faderens navn", ville det have signaleret, at vi bliver døbt til at leve i fællesskab med andre mennesker og til at udfolde os i det gudskabte liv her på kloden i glæde og taknemmelighed. Det bliver vi OGSÅ døbt til. Men alt er ikke sagt med det.

Når vi bliver døbt i både Sønnens og Helligåndens navn, signaleres dermed, at dåben også har noget at gøre med det, der skete med og gennem Jesus Kristus, og som Helligånden gør levende for os. Sagt i forhold til den verserende dåbsdebat: Dåben er mere end en velsignelse. Den er også en frelseshandling, et sakramente. Den er en hyldest til Guds skabende omsorg og kærlighed. Og den er også en sammenkædning med Jesus Kristus. Derfor bliver der tegnet et kors over den døbttes ansigt og bryst. Ikke en jordklode, men et kors. Dermed markeres det, at

dåben er en gave, og at gaven består i, at Kristus giver sig selv.

Vi modtager en gave og dens giver i dåben

Jesus Kristus giver sig selv til os i dåben. Han holder sit indtog i den døbte, så han/hun hører sammen med ham. Det, der før var hans, er nu den døbttes. Og den døbttes er hans. Det minder om en ægteskabsindgåelse: Jeg er din, og du er min. Alt mit er dit, og dit er mit. I dåben kommer Kristus dermed ikke og afleverer en gave til den døbte og går igen. Han kommer selv som giveren og udgør gaven.

Eller vi kan sige det med billedet af en byttehandel: Kristus er den uskyldige og hellige. Jeg er den, der har skylden og synden. I dåben sker der et bytte. Han tager min skyld og synd på sig og giver mig i stedet sig selv. Luther kalder det for "det salige bytte". Vi bliver fri af synden og døden, og vi modtager hans retfærdighed med alt, hvad det indebærer: syndernes forladelse, barnekår og arveret. Det er det,

vi takker for, når vi forud for dåben beder: "Vi takker dig, himmelske fader, fordi du ved din enbårne søn har givet os den hellige dåb, hvori du gør os til dine børn og skænker os Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv".

En tredje måde at sige det på er at låne ord og tankegang fra Paulus, når han udfolder, at det, der sker med Jesus Kristus, også sker med den døbte: Jesus Kristus døde, blev begravet og opstod. I dåben kommer den døbte til at indgå et skæbnefællesskab med Kristus. Så ligesom Kristus døde og blev begravet, sådan dør den døbte. Han dør bort fra synden. Den gamle Adam bliver druknet i dåbsvandet. Og ligesom Kristus opstod fra de døde, opstår den døbte. Ikke til et liv med himmelvendte øjne eller en verdensfjern indstilling. For når Paulus udlægger den opstandelse, som han forbinder dåben med, udlægger han den først og fremmest etisk. Den døbte opstår af dåbens vand til at leve for sit medmenneske. Så dåben er for Paulus – og senere for Luther – en dåb til døden, og den er en opstandelse ikke blot på den yderste dag, men også en opstandelse her i livet til et liv for og med næsten.

Lad os give Paulus selv ordet om disse forhold: "Eller ved I ikke, at alle vi, som er blevet døbt til Kristus Jesus, er døbt til hans død? Vi blev altså begravet sammen med ham ved dåben til

Jesus Kristus giver sig selv til os i dåben. Han holder sit indtog i den døbte, så han/hun hører sammen med ham. Det, der før var hans, er nu den døbttes. Og den døbttes er hans.

Foto: Niels Thure Krarup

"Dåben er mere end en velsignelse. Den er også en frelseshandling, et sakramente. Den er en hyldest til Guds skabende omsorg og kærlighed. Og den er også en sammenkædning med Jesus Kristus. Derfor bliver der tegnet et kors over den døbtes ansigt og bryst. Dermed markeres det, at dåben er en gave, og at gaven består i, at Kristus giver sig selv", skriver Birgitte Graakjær Hjort.

Gud er større end dåben. Han har ikke bundet sig til dåben i den forstand, at det udøbte menneske dømmes ude af den virkelighed, som dåben sætter mennesker ind i.

døden, for at også vi, sådan som Kristus blev oprejst fra de døde ved Faderens herlighed, skal leve et nyt liv. For er vi vokset sammen med ham ved en død, der ligner hans, skal vi også være det ved en opstandelse, der ligner hans" (Rom 6,3ff).

Det kors, der bliver tegnet over den døbtes ansigt og bryst, trækker så at sige hele denne forståelse med sig. Korstegningen markerer, at vi kommer til at høre sammen med ham, der ved sin død tog kraften ud af synden og døden, og ved sin opstandelse lod et nyt liv blive virkelighed. Det betyder ikke, at vi holder op med at synde. For arvesynden klæber til os fra det øjeblik, vi trækker vejret første gang, og indtil vi udånder. Den kan vi ikke vriste os fri af eller komme udenom. Men vi er ikke længere tjenere for synden. Vi er tjenere for Gud og vort medmenneske.

Hvad så med de udøbte?

Hvis alt dette sker i dåben, hvad så med de udøbte? Hvad med fx de bedsteforældre, der sidder på kirkebænken søndag efter søndag og lytter til ordene om dåbens sakramentale karakter

eller gennem salmer og bønner bliver mindet om, at dåben er et frelsesmiddel, alt imens de tænker på deres udøbte børnebørn. Jeg har mødt nogle af dem i mit tidligere præstearbejde og er klar over, at det for nogle er en anfægtelse.

Spekulationerne om de udøbte fandt også sted på Luthers tid. Og Luther betonede, at det ikke hænger sådan sammen, at når dåben er et sakramente og som sådan nødvendig til frelse, må de udøbte stå uden for frelsen. Det er en matematisk logik, der gør Gud mindre, end han er. Frelse og nåde har aldrig været logiske eller matematiske.

Gud er større end dåben. Han har ikke bundet sig til dåben i den forstand, at det udøbte menneske dømmes ude af den virkelighed, som dåben sætter mennesker ind i. ■

Henrik Bundgaard Nielsen
generalsekretær i Kirkefondet

Hvordan sætter vi fokus på dåben?

Som et konkret udbytte af projektet "Dåb i dag" er idekataloget "Idet I døber dem..." blevet udsendt til alle menighedsråd, præster og kirke- og kulturmedarbejdere i Danmark som en inspiration til lokalt at skabe et større fokus på dåb. Idekataloget indeholder både ideer og inspiration, som udspringer af udviklingsprocesser i de fem sogne, der har deltaget i "Dåb i dag", og et udsnit af ideer og erfaringer fra alle de mange andre dåbsprojekter og -initiativer, som i disse år søsættes rundt om i landet – både på nationalt plan og helt lokalt.

Efter at idekataloget er blevet trykt, har der bl.a. i Kristeligt Dagblads spalter bredt sig en debat, som primært har drejet sig om selve dåbsritualets ordlyd og de dertil knyttede dåbssyn og dåbsteologier. Debatten har afspejlet, at også på dette område er der en meget stor bredde i folkekirken. Denne bredde respekterer idekataloget ved, at der bevidst er medtaget ideer, som formidler forskellige syn på dåben.

Før, under og efter

Når man skal sætte fokus på dåben i et givet sogn, så kan man f.eks. vælge at anskue det ud fra, hvad der kan gøres før dåben, i forbindelse med selve dåben og efter, at barnet er døbt. Idekataloget vælger dog en lidt anden vinkel i opdeling af tilgange til dåb – nemlig i form af 6 hovedafsnit:

- **Dåbsinformation:** Hvor og hvordan fortæller sognet/kirken om, hvad dåb er, og hvad dåb betyder? Eller orienterer man kun meget kortfattet om muligheden for at bestille dåb?
- **Dåbsforberedelsen:** Hvad sker der i tiden op til selve dåben? Familien har nok travlt med at forberede selve festen. Og de kan nok forvente præsten på besøg til en dåbsamtale. Men hvad med at inddrage familien mere i forberedelse af dåben?
- **Dåbshandlingen:** Heri ligger bl.a. overvejelser af, hvordan, hvor og hvornår en dåb skal foregå?
- **Dåbsminder:** Langt de fleste børn bliver trods alt døbt som spæde. Men hvad sker der efter dåben? Hvordan kan man følge op – og hjælpe forældre og faddere til at minde barnet om sin dåb?
- **Dåbsbevidsthed:** Efter dåben er der også brug for en besindelse på, hvad det vil sige at "være" døbt. Hvordan skal jeg leve mit liv som døbt? Gør det en forskel i mit liv – i hverdagen og i kirken – og i forholdet til mine medmennesker?
- **Dåbstal og dåbsprocenter:** Måske er det egentlig her det hele begynder i mange menighedsråd! Én ting er, hvor mange dåb der finder sted i sognets kirke – noget andet er, hvor mange af sognets nyfødte, som rent faktisk bliver døbt. Og hvad ligger der bag dåbsfamiliers til- og fravalg af sognets kirke som ramme om en barnedåb?

"Vi plejer" udfordres! Overvejelser af gældende praksis

Inden for disse 6 hovedafsnit i idekataloget er der først i hvert afsnit nogle grundlæggende overvejelser. Det er ikke egentlige ideer, men snarere forhold, som bør overvejes af menighedsråd, præster og ansatte i forbindelse med, at de sætter større fokus på dåben. Som f.eks. i afsnittet om "dåbsforberedelsen". For hvordan står det til med medinddragelse af dåbsfamilie i tiden op til selve dåben – hvad enten det er ved en søndagshøjmesse eller en lørdagsdåb? Skal de være med til at vælge salmer og måske opfordres til at skrive en lille bøn, der skal bedes for deres barn? Og i afsnittet om "dåbshandlingen" går en overvejelse bl.a. på, hvordan man medinddrager dåbsfamilien i selve dåbshandlingen – f.eks. ved at lade en af fadderne læse tekster eller bønner fra dåbsritualet. I det hele taget er det jo en overvejelse

dem...”

værd at tænke på kirkens relation til de mellem 100.000 og 200.000 faddere, som hvert år er med omkring døbefonten (ca. 40.000 dåb om året med hver 2-5 faddere). Hvad gør vi i forhold til fadderne? En kort samtale med dem kort før gudstjenesten? En hilsen til dem? En løbende kontakt med dem i årene efter fadderbarnets dåb?

Vi kunne også....

Efter overvejelserne følger så i hvert afsnit de mange forskellige ideer. Her skal kun nævnes et lille udsnit som en appetitvækker til at bestille et eller flere kataloger og sætte dåben på som tema ved et menighedsrådsmøde, et medarbejdermøde i kirken, et seminar for alle provstiets menighedsrådsmedlemmer – eller på et præstekonvent i provstiet.

- Kontakt til nybagte forældre: Mange sogne sender breve ud til alle nybagte forældre med orientering om procedure ved navngivning. Men

man kunne også særligt i forhold til de folkekirkemedlemmer, som har fået barn i sognet, gøre en indsats ved et personligt besøg – baseret på de lister, som kordegn/sognepræst kan og må lave via kirkenettet.

- Der er et væld af ideer til, hvordan man kan minde børn og forældre om barnets dåb. Mange ideer er allerede afprøvet og rutine i adskillige sogne – f.eks. at invitere til forældre og børn til dåbsjubilæum f.eks. 5 år efter dåben eller at give forældrene et dåbslys med hjem ved dåben med en opfordring til at tænde det hvert år på barnets dåbsdag. Mere nyt er det at lave forskellige former for dåbsophæng med barnets navn – f.eks. med navnet skrevet på et hjerte – hvorefter alle de døbte børn én gang om året inviteres sammen med deres forældre til en kort gudstjeneste, hvor de får deres ophæng med hjem efter, at det så har hængt i kirken på et dåbstræ eller lign.

- I afsnittet om dåbsbevidsthed går ideerne bl.a. på at få dåben mere i centrum i det, som sker i og omkring kirken. Hvis det er muligt, så kan man overveje om døbefonten skal stå et andet og mere centralt sted i kirken. Og den kan gøres mere ”aktiv” ved, at der altid er vand i den – eller at der er et tændt lys på eller ved døbefonten.

De mange ideer...

”Idet I døber dem...” er ikke det første initiativ til at inspirere til fokus på dåb. Allerede i 2008 blev den såkaldte ”Dåbsmanual”, udgivet af Folkekirkens Dåbshilsen, sendt bredt ud til alle sognepræster og menighedsråd. Siden er den blevet fulgt op af forskellige tiltag på stiftsplan. Og digitalt har bl.a. Landsforeningen af Menighedsråd og ”Børn i kirken” under Københavns Stift i samarbejde med Frederiksberg provsti lanceret henholdsvis ”www.daabsideer.dk” og ”www.bornikirken.dk”. Der er også afholdt konferencer i forskelligt regi – både nationalt og på stifts- eller provstiplan, så der er stor bevågenhed på at inspirere hinanden til at sætte større fokus på dåben.

Snak om dåben

Men måske er noget af det vigtigste at ”sætte fokus på, hvordan du og jeg formulerer os om dåb, når vi bliver spurgt af et barn eller et vennepar henover spisebordet en lørdag aften” – sådan som Mads Davidsen (tidl. sognepræst i Munkebo, nu studielektor ved Pastoralseminariet i København) skriver på Fyens stifts hjemmeside. Og han fortsætter: ”At bringe samtalen om dåb op i dagligdagen, det er en opgave, som vi alle sammen bærer et ansvar for, uanset om vi er præster, menighedsrødder eller bare ganske almindelige døbte medlemmer af folkekirken.” På det punkt kan vi alle være med til at sætte fokus på dåben. God arbejdslyst! ■

Idekataloget kan bestilles gratis hos Kirkefondet mod betaling af porto, eller det kan downloades gratis som pdf på www.kirkefondet.dk

Berit Weigand Berg
udviklingskonsulent i Kirkefondet

Kunsten at tale og fortælle om dåben

”Fortæl lidt om din dåb. Hvornår blev du døbt og hvor? Og hvad du ellers ved om den”. Sådan blev det første møde indledt i hvert af de fem sogne, der deltog i ”Dåb i dag”, og dermed også i Them. Vi taler for tiden en del om dåb, men det er sjældent, at vi taler om vores egen dåb. Måske fordi det føles for privat at tale om. Eller fordi vi ganske enkelt ikke er vant til det.

Alle omkring bordet fik lejlighed til at svare, og i løbet af projektet har vi hørt om alt fra barnedåb over konfirmanddåb og voksendåb. Nogle dåb gav helt sig selv og lå i forlængelse af familiens tro og/eller traditioner. Andre var bevidste ”statements”, der gjorde noget andet, end hvad man kunne have forventet. I Them hørte vi bl.a. fortællingen om en far og et barn, der altid havde haft en lidt særlig forbindelse, fordi de begge var blevet nøddøbt.

Større dåbsbevidsthed

Når vi i disse år taler meget om dåb i kirken får det helt naturligt et vist fokus på dem, der endnu ikke er døbt. Men der ligger også en mulighed for at skabe en større dåbsbevidsthed eller dåbsidentitet for dem, der allerede er døbt. Både blandt dem, der ofte kommer i kirken og dem, der kommer der mere lejlighedsvis. Det kan let komme til at lyde som mere arbejde i en allerede travl kirkehverdag. Til det kan man spørge: ”Kan vi som kirke lade være med at tale om dåbens betydning for de døbt?” Og dertil kan tilføjes spørgsmålet: ”Er der mon noget af det, vi allerede gør, som måske kan indtænkes på en anden måde”.

Hvilken dåbspraksis har vi?

Efter den indledende samtale om vores egen dåb, gennemgik vi den praksis, der allerede er i sognet omkring dåb. Vi kiggede på hele processen fra, hvornår, hvor og hvordan sognets dåbsforældrene modtager information om dåb, over selve bookningen og samtalen med præsten til dåbsgaver, og hvad der kom efter dåben. Målet for denne gennemgang var dels at se, om vi som kirke kommunikerer på en måde, der er relevant for forældrene. Og dels at gennemtænke, om der er en sammenhæng mellem, hvad vi siger, at dåben er, og hvad vi gør. Hvis vi fx siger, at man bliver døbt ind i et fællesskab, er det så et fællesskab, som man også bliver inviteret ind i og budt velkommen i, når selve dåbshandlingen er overstået?

Dåbsklude

Gennemgangen viste, at der allerede var gode tiltag i gang omkring dåb i Them, hvor man fx var i fuld gang med at strikke dåbsklude. Tilmed i så stort omfang, at man var nødt til at finde noget andet, man også kunne strikke for ikke at få et alt for stort lager af dåbsklude. Som et bud på, hvordan ting kan tænkes sammen, tager den ene præst altid et par dåbsklude med i tasken til dåbssamtalerne. Her bliver de præsenteret for forældrene, og de får lov til at vælge, hvilken én de gerne vil have. Da alle dåbskludene er strikket af én med tilknytning til kirken og med et indlagt symbol, giver det ofte anledning til gode samtaler om samhørighed i kirkens fællesskab og om symboler og deres betydning.

Dåbsjubilæum

I Them har man længe gerne villet have gang i en tradition med dåbsjubilæer, hvilket gennemgangen mindede dem om, og projektet blev dermed det sidste lille skub, der skulle til. Sognet afholdte efterfølgende det første 5 årsjubilæum for alle, der var blevet døbt i 2013. Her tænkte man også i lidt større sammenhænge, og jubilæet blev derfor indledt med en dåbsgudstjeneste, hvor tre små børn blev døbt. Lige inden den afsluttende velsignelse blev alle jubilarer kaldt frem og blev præsenteret ved navn. Herefter gik de nydøbte hjem til deres egne arrangementer, mens jubilarerne gik i sognegården til en fælles frokost. En af de familier, der deltog i jubilæet boede ikke længere i sognet, men oplevede invitationen som en dejlig anledning til at komme tilbage.

Them ligger i Midtjylland lidt udenfor Silkeborg og er et sogn i et pendlervenligt vækstland med to kirker: Them Kirke og Brande Kirke. Sognets indbyggerantal pr. 1/1-19 er 4932. Fødselstallet i 2018 var 52, og dåbstallet var samme år 42.

Kommunikation omkring dåb

Sognets kommunikation omkring dåb havde tidligere foregået igennem kirkebladet, men bladet var imidlertid blevet nedlagt, og kommunikationen er nu primært knyttet til hjemmesiden og til folderen "Tillykke med dit barn", der ligger fremme i kirken. Fælles for hjemmesiden og folderen er, at man aktivt skal gøre noget for at få fat i dem og deres information. Den gruppe, der arbejdede med dåb, valgte derfor at kigge på mulighederne omkring at sende breve til nybagte forældre blandt dem, der er medlemmer af folkekirken, og på fadderbreve. Det er i første omgang blevet til, at man nu har skabt både et fadderbrev og et forældrebrev, der udleveres ved dåben. At der var brug for to forskellige breve stod klart for dåbsgruppen, da den tekst, der ofte findes i fadderbreve i et vist omfang egner sig mindst lige så godt og måske endda bedre til forældrebrev end til fadderbreve.

Kan disse tiltag gøre en forskel?

Men kan et brev til nybagte forældre, et god velkomst, når man booker dåb, en relevant samtale med præsten for dåben, et fadder- eller forældrebrev udleveret og en invitation til dåbsjubilæum

fem år efter gøre en forskel? Eller er det blot at lægge unødvendigt ekstra arbejde på menighedsrådet, kordegnen og præsten? Undersøgelser fra både Danmark og udlandet peger på, at for mange mennesker er forholdet til kirken afhængig af deres relation til kirken. Hverken loven eller samfundet kræver længere, at vi går i kirke og får vores børn døbt. Nyhederne tegner et billede af, at religion ofte er meget problematisk, og film, tv-serier og blade viser os, at hvis vi skulle få trang til at være religiøse, kan vi enten søge ind i os selv eller ud i naturen. Der er altså kun ganske lidt i vores omgivelser, der støtter os i at vælge kirken til.

Kirkernes ofte meget centrale placering i bybilledet bliver ind imellem set som et billede på kirkens placering i danskernes bevidsthed. Ikke at kirken spiller en central rolle, men mere noget i retning af, at "de ved, hvor vi er, og at de kan altid henvende sig". Det er sandt, og nok for nogle danskere, men ikke for alle. I nogle familier har man igennem tiden tabt denne bevidsthed. I andre har den måske nok aldrig rigtig været der. Og så er der de familier, der af forskellige uheldige grunde har oplevet, at kirken ikke har været der, når der var brug for den.

Hvordan kan vi hjælpe forældrene?

Når relationen mellem mennesker og kirken har så stor en betydning for deres forhold til kirken, så bliver det relevant for os som kirke at se på, hvad vi kan gøre for at styrke denne relation fra vores ende/side. Hvordan kan vi hjælpe fortravlede småbørnsforældre, der gerne vil dåb, men har svært ved at finde tiden til at planlægge det? Det kan vi gøre fx gøre ved at sikre, at vores information om dåb er meget lettilgængelig. Kan de finde det ved blot at google byens navn og dåb? Eller skal de vide, hvilket sogn de hører til? Eller hvad kan vi gøre for de forældre, der er usikre på, hvad dåben er? De kan naturligvis henvises til, at de altid er velkomne til at kontakte præsten. Men hvis overvejelserne dukker op en sen tirsdag nat, hvor man alligevel går rundt med et barn på armen, som ikke vil sove, så kan en lettilgængelig tekst på en hjemmeside være en god håndsrækning. Evt. med et link direkte fra forsiden.

Et kig på mange sognes hjemmesider viser, at det kan være svært at finde information om dåb. Der er ofte ikke et direkte link til dåb fra forsiden. Når teksten om dåb dukker op efter en del klik, har den ofte fokus på alt det praktiske. Fx på hvad man skal gøre, når man har truffet beslutningen om dåb. Men hvor finder man svar på, hvad dåben er, hvis man som forældre er i tvivl?

Tanker om yderligere tiltag i Them

I Them er man ikke umiddelbart færdig med at tale om dåb efter dette, og der er bl.a. tanker om at arbejde videre på idéen om et brev til de nybagte forældre. Det har også være på tale at lave en lytterunde, hvor man spørger tidligere dåbsforældre om deres oplevelser før, under og efter dåben. Man gør det dog med den bevidsthed, at det hele ikke behøver at være færdigt i morgen, men at samtalen og tiltag omkring dåb skal passes ind i kirkens og sognets liv i et tempo, som kan lade sig gøre. ■

Som et af resultaterne af projektet, har de to kirker skabt både et fadderbrev og et forældrebrev, der udleveres ved dåben.

Karen Marie Leth-Nissen

ph.d. og postdoc ved Det teologiske
Fakultet på Københavns Universitet

At høre til eller ikke høre til: folkekirken og det lokale

En del af "Dåb i dag"-projektet har været at interviewe 27 forældre om deres forhold til folkekirken, om deres hverdag nu og deres liv generelt, og hvordan de kom frem til at vælge eller fravælge barnedåb for deres barn. Her fortæller nogle af forældrene, hvordan det at høre til et sted havde indflydelse på deres valg.

Tvivel og tilflyttere

For to af forældrene i undersøgelsen blev det afgørende for deres valg af barnedåb i den lokale kirke, at de havde mulighed for at tale med præsten om deres manglende tro og tvivl på alt det med Gud. Jeanette husker tilbage: "Præsten sagde på et eller andet tidspunkt, hvor jeg var deroppe, at kirken også var et sted, man kunne komme, hvis ikke man troede. For ellers fandt man ikke ud af, hvad det var, man ikke troede på. Der tænkte jeg bare, at det var fantastisk. Det var første gang, jeg har været i en kirke, hvor det er ok... at jeg ikke behøver tage stilling til, om jeg tror på det. Det gjorde faktisk, at jeg havde lyst til at komme der."

Jeanette er tilflytter, og har egentlig ikke rigtig haft behov for at høre til lokalt, for hun fik barn. Da hun blev mor til Jes, vidste hun med sig selv, at hun gerne ville have ham døbt. Hun overvejede først at holde barnedåben i den kirke, hun selv er døbt i, hvor hendes forældre stadig bor. Men samtidig tænkte hun på, at hendes søn kommer til at vokse op dér, hvor de nu bor, og for Jeanette endte det med, at hans barnedåb blev en understregning af, at hun og Jes hører til dér. Gjorde barnedåben i den lokale kirke så en forskel? Jeg spurgte Jeanette: "Og så kom han til at høre til?"

Jeanette: "Ja, det gjorde han."

"Kom du så også til at høre til?"

Jeanette: "Det tror jeg."

Siden dåben er de begyndt at deltage i arrangementer for børn i kirken, og Jeanette føler, at hun også godt må være med. At hun og Jes hører til dér, nu.

Tvivlen er der også plads til i kirken

Også for Olivia blev det mødet med en lokal præst, der gjorde en forskel for hendes forhold til folkekirken. Olivia blev ikke døbt som lille, men valgte selv at blive døbt som 11-12-årig, da hendes storebror blev døbt før sin konfirmation. Olivia gik siden til præst, men valgte i sidste ende konfirmationen fra, fordi hun alligevel følte, hun tvivlede for meget på det hele. Senere i livet, da hun og Ole boede i København og ville giftes, betød det meget for Ole, at det blev i en kirke. Det var ikke let for Olivia at gå med til, men præsten mødte Olivias tvivl og lod den få plads, også i kirkerummet. Olivia var ikke sikker på noget som helst, men det var ok for præsten, og det gjorde forskellen for hende.

"På et eller andet tidspunkt i det dér, der er jeg gået fra... at jeg ikke vil have noget at gøre med religion og kirken, fordi jeg er i tvivl, og fordi jeg

ikke er troende, til at jeg siger: Jeg er tvivlende, og det er i virkeligheden det samme... Hvis man er troende, så er man også tvivlende. [...] Det kan jeg godt få lov at være."

Selve vielsen var en langt større oplevelse for hende sammen med Ole, deres familie og venner, end hun havde troet, det ville være. Da Olivia og Ole siden fik deres første barn, var dåben næsten en selvfølge, for brylluppet i kirken havde vist Olivia, at de store ritualer kan noget helt særligt. I dag bor Ole og Olivia i et mindre samfund, hvor de børnearrangementer, som kirken står for, er blevet indgangen til et nyt lokalt fællesskab for hele familien.

For tilflyttere kan folkekirken således være startskuddet til et nyt lokalt fællesskab. For de fleste af forældrene i vores interviews gælder det dog, at de danner nye sociale netværk med de forældre, de møder i mødregruppen, børnehaven og særligt skolen.

Lokal opvækst og forholdet til folkekirken

Som tilflytter skal du selv ud og skabe en relation til den lokale folkekirke, men hvad nu, hvis du altid har boet stort set det samme sted? Er relationen til folkekirken så en selvfølge – og er valget af barnedåb det også? Ikke nødvendigvis.

Ikke selv døbt, men alligevel barnedåb

I Jerslev mødte jeg flere familier, hvor begge forældre var vokset op i lokalområdet, og havde boet indenfor 10 km af Jerslev hele deres liv. Forældrene fra Jerslev var alle døbt som små og konfirmeret, med én undtagelse. John blev ikke døbt som lille, og valgte dåb og konfirmation fra i 13-årsalderen. Han fik en lille familiefest og færre gaver end klassekammeraterne, fordi han ikke fik telegrammer fra naboer, venner og bekendte. Da hans kæreste, Judith, efter deres første barns fødsel foreslår, at de får barnet døbt, er han dog med på det. Han synes selv, at han har flyttet sig, og i dag er mere åben. Han ser ikke sig selv som troende, men han synes, at barnedåben er en fin tradition.

Selv døbt og konfirmeret – men barnedåb?

En anden far, Jesper, er døbt som lille og siden konfirmeret, for sådan gjorde man, som han fortæller. Siden har Jesper tænkt videre over sit forhold til folkekirken, og syntes ikke det var en selvfølge med kirkebryllup, da han friede til Julie. Han ville egentlig gerne have en stille vielse på rådhuset, mens Julie drømte om kirkebryllup. Undervejs i planlægningen af brylluppet døde ét af Jespers nære familiemedlemmer, og da hun blev begravet på den samme kirkegård, som også Julie har familie begravet på, var sagen afgjort. Her skulle de giftes, for så kunne dem, de havde mistet, blive del af begravelsen alligevel.

Et års tid senere fik Jesper og Julie deres første barn, og de brugte lang tid på at diskutere for og imod dåb. Jesper holdt mest på, at barnet selv må vælge, når det kommer i konfirmationsalderen. Alligevel ønskede Jesper ligesom Julie at fejre, at de havde fået barnet. Det endte med en barnedåb i kirken, for så kunne de igen næsten få de afdøde med fra deres plads på kirkegården.

Det er bare ikke noget for mig

En anden forælder, Tone, er vokset op i

Foto: Karen Marie Leth-Nissen

Billede fra babysalmesanggudstjeneste i Snostrup.

omegnen af Them, og bor nu med sin mand, Tom, midt i Them, tæt på svingforældrene. Tone og Tom har ikke holdt fest efter Theodors fødsel. Tone fortalte: ”Jeg tror, den endelige beslutning blev taget, mens jeg var gravid. Fordi ved min venindes bryllup inklusiv barnedåb, der kunne jeg bare mærke, da jeg sad derinde i kirken og så, at de blev gift, og at han blev døbt, at det skulle jeg bare slet ikke.”

Tone følte ikke, at hun ville kunne stå inde for alt det, hun hørte, der blev sagt i kirke den dag: ”Det kom jeg også til at tænke på, da vi var til bryllup, det der med, ”om man ville opdrage sine børn i den kristne tro”, og ”om man ville følge Guds ord” og alt sådan noget der. Og det vil, og det gør jeg jo ikke, og jeg ville bare have det som om, jeg stod deroppe og fyrede en hvid løgn af, altså. Altså, det er jo ikke noget, jeg sådan tror på. Jeg synes, det er en fin tradition. Det er bare ikke lige noget for mig, altså.”

Tone er døbt som lille, og blev konfirmeret, selvom hun ikke havde lyst, men hun følte en forpligtelse over for

sin farmor. Den forpligtelse har hun lagt fra sig nu, og selvom hendes farmor syntes, det var synd for Theodor, at han ikke skulle døbes, så holder Tone på sit. Tone og Tom er stadig medlemmer af folkekirken, for de vil gerne have en ordentlig begravelse. Tone har også gået til babysalmesang, for det er dér, hvor man kan møde andre lokale mødre på barsel.

Det lokale tilhørsforhold afgør ikke, om forældre vælger dåb

At være vokset op lokalt gør en forskel for, om du føler, at du hører til et sted. De sociale netværk, du er del af, er større, mere uformelle, og rækker selvfølgelig meget længere tilbage i tid. Men det lokale tilhørsforhold er ikke afgørende for, om forældre vælger at få deres barn døbt eller vælger en barnedåb fra. Som oftest er der mange forskellige perspektiver, som har indflydelse på beslutningen, og vejen til dåb eller ej er kompleks for de fleste forældre. ■

Berit Weigand Berg
udviklingskonsulent i Kirkefondet

At være sognekirke for de lokale

”Kan det mon passe? Sådan var vores reaktion, første gang vi så dåbstallene fra Jerslev, Hellum og Mylund. Men den var god nok. I og for sig er billedet det samme her som i alle de andre sogne: Dåbsprocenten falder, men den falder fra et meget højt udgangspunkt, og den falder langsommere end andre steder. Vores næste spørgsmål blev derfor: Her er et pastorat, der har de dåbs-tal, som mange sogne drømmer om at have. Hvad mon der er på spil der? Med så høj en dåbsprocent, som de har her, gav det nemlig ikke umiddelbart meget mening at udvikle en række nye tiltag, og vi valgte derfor hurtigt tilgangen: Hvad kan vi lære her? Og da projektet var sat sammen af de to ”ben” eller tilgange, som beskrives i artiklen på side 4-6, så vi en unik mulighed for at få belyst spørgsmålet fra to sider. Post-doc Karen Marie Leth-Nissen gav sig i kast med interviews med en fornyet nysgerrighed på, hvad der var ligheder, og hvad der var af forskelle mellem forældrene her og dem fra de andre fire sogne. Udviklingskonsulent Berit Weigand tog samme udgangspunkt og forsøgte at finde ud af, om kirken her gør noget andet, end kirker gør andre steder.

Forældrene

På en måde minder forældrene her fuldstændigt om forældrene i de fire andre sogne – og Sydhavn Sogn for den sags skyld. Dåben er for nogen noget, der fortsat ikke skal diskuteres. Forældrene ser det som en del af det at være ”os” og ”familie”. Men sådan er det ikke for alle, også blandt nogle af foræl-

drene i de tre sogne i og omkring Jerslev finder vi svaret, at dåben har været til forhandling. Klassisk ved at den ene forælder ikke finder dåben relevant eller nødvendig, og den anden forælder må insistere lidt, og i nogle tilfælde tilmed er nødt til at komme med nogle gode argumenter. I et sogn med en høj dåbsprocent kan der altså være lige så meget brug for, at kirken hele tiden er bevidst om at sætte ord på, hvad dåben er, så den forælder, der ønsker dåb, kan finde støtte i form af gode fortællinger og forklaringer.

Men der var også spor af noget andet. I artiklen ”At høre til eller ikke høre til: folkekirken og det lokale” på de foregående sider konkluderer Karen Marie, at der på landsplan – i det store perspektiv – ikke umiddelbart er en sammenhæng mellem, om man føler sig knyttet til det lokale, og om man vælger dåb. Men netop i det mindre og lokale perspektiv i Jerslev og omegn er der nu alligevel træk af dette. En familie, der er tilflyttere, vælger meget bevidst at få deres barn dåb i deres nye sognekirke for dermed at signalere, at nu hører de til her. En anden mor fra området siger lidt det samme, men med en smule anderledes vinkel. For hende kom dåben af sønnen til at betyde, at han blev meldt ind i det lokale fællesskab.

Forældrene gør sig på mange måder præcis de samme overvejelser om tro og tvivl og om børnenes muligheder for og rettigheder til at selv at vælge, som forældre i resten af landet. Og de er meget bevidste om, hvor de bor, og hvorfor de bor netop der. Men dåb i

sognekirken spiller her – i hvert fald for nogle af forældrene – en større rolle i forhold til det at føle sig lokal.

Gør kirken noget andet der, end den gør andre steder?

Med disse svar i baghovedet gav vi os i kast med at se på, om kirken på samme måde er bevidst om at være en med-spiller i det med at forme en lokal identitet. I et interview fortæller en dåbsfar om, at han kommer i kirke hvert år til den årlige høstgudstjeneste. Det gør han, fordi han er del af den lokale veteran-traktorforening ”De røde heste”, og de møder op på traktor og deltager i gudstjenesten, mens de gamle maskiner pynter ude foran kirken. Det er i modsætning til traktorerne ikke en særligt gammel tradition. En 5-6 år iflg. dåbs-

Jerslev, Hellum og Mylund Sogne, der ligger i Nordjylland lidt øst for Brønderslev, udgør tilsammen et tresogns pastorat med beskrivelsen ”Det store landsogn”. Det samlede indbyggertal var pr. 1/1 2019 2414 med 26 fødte og 27 døbt i 2018.

fares. Sognepræst Ann Sofi Læsgaard Andersen bekræfter dette. For hende er dette med at skabe broer og relationer mellem det lokale og kirken en helt bevidst tilgang til det at være sognepræst i Jerslev, Hellum og Mylund. I dette arbejde fremhæver hun særligt to ting, som har haft stor betydning for, at det lykkes: kirken er nødt til at være den, der i første omgang tager initiativ til samarbejde. Og kirken skal hele tiden lytte til lokalsamfundet for at forstå, hvilke kirkelige tiltag, der passer ind på det sted, og hvordan man skal tale om dem.

For at tage det sidste først, så findes der fx i sognet en aktivitet, der tager udgangspunkt i samtalen, ganske som vi kender det fra Kirkesalonerne i Brønshøj Kirke og de Filosofiske saloner fra Vesterbro. I Jerslev har de blot fundet deres helt egen lokale facon, og her kendes de som samtalebar. På samme måde med refleksionsløb, der nænsomt og bevidst er tilpasset til virkeligheden i Jerslev og omegn, og her kaldes for samtaleløb. For, som Ann Sofi begrundes, så handler det med at være bevidst om det lokale, også om at være bevidst om det lokale sprog, og hvilke ord, der giver mening netop på det sted.

Det at kirken er vævet ind i den lokale identitet kommer dog ikke af sig selv, og et blik på den første forudsætning, at kirken tager det første initiativ,

I et sogn med en høj dåbsprocent kan der være lige så meget brug for, at kirken hele tiden er bevidst om at sætte ord på, hvad dåben er, så den forælder, der ønsker dåb, kan finde støtte i form af gode fortællinger og forklaringer.

viser, at det er et arbejde, der foregår hele tiden. Man skal være udstyret med en god blanding af tålmodighed og stædighed, og så må man ikke lade sig slå ud af afslag. For de er uundgåelige. Lige som "mindre successer" også er det. De første skal man ryste af sig. De sidste skal man iflg. Ann Sofi tage ved lære af. Et klassisk eksempel fra dem er

den årlige markedsgudstjeneste. Hvert år afholdes det lokale "Jerslev Heste- og Kræmmermarked" til fordel for den lokale idrætsforening. Kirken fandt det oplagt at være med, og annoncerede derfor et år en særlig markedsgudstjeneste i kirken. Denne gudstjeneste blev på ingen måde et tilløbsstykke. Næste år spurgte man derfor, om man måtte holde gudstjenesten på selve markedet. Det fik man lov til, og det har man

med stor succes gjort lige siden. Og det er netop her, at det med "det første initiativ" kommer ind. For det er ikke længere kirken, der skal spørge, om de må være med ved markedet. Nu er det derimod arrangørerne bag markedet, der lige ringer for at sikre sig, at kirken da er med, som den plejer at være.

Forældrene gør sig på mange måder præcis de samme overvejelser om tro og tvivl og om børnenes muligheder for og rettigheder til at selv at vælge, som forældre i resten af landet. Og de er meget bevidste om, hvor de bor, og hvorfor de bor netop der. Her ses mini-konfirmanderne ved døbefonten i kirken.

Foto: Karen Marie Leth-Nissen

Dåben og det lokale

Selv om kirken er stærkt forankret i det lokale, og dåbsprocenten er høj, har man også en bevidsthed om, at dåbsbehandlingen også skal blive til dåbsidentitet. Man har i mange år skrevet navne på alle døbte i kirkebladet, som man kender det fra andre steder med navne på konfirmanderne. Derudover er man her i foråret 2019 klar til at afprøve et helt nyt tiltag: En dåbsmindegudstjeneste. Alle døbte i 2018 inviteres til en gudstjeneste, der henter sin inspiration fra Allehelgensgudstjenesterne. Dåb og begravelse er i forvejen knyttet tæt sammen bl.a. igennem de tre håndfulde vand og de tre håndfulde jord. Ved at holde en særlig dåbsmindegudstjeneste, hvor navnene på de døbte læses op, og der er mulighed for at tænde lys, ønsker man i Jerslev at give plads til både alle de forhåbninger og de bekymringer, der følger med det at blive forældre til barn. Kernen er her, som i alt det andet for Ann Sofi, at stille kirken og kristendommens svar til rådighed for de spørgsmål og situationer, som opstår i det liv, der leves lige der. ■

Hans Raun Iversen
tidl. lektor i Systematisk Teologi
på Københavns Universitet

Den "statistiske normalitet" i den kirkelige praksis

Vi skal selv vælge og stå inde for vore valg, også når det gælder dåb og medlemskab, men vi vil helst gerne gøre som de andre, hvis der ikke er alt for meget, der taler imod. Det er den tendens, vi kan kalde "statistisk normalitet", som er en vigtig faktor i folkekirken.

I foråret 2017 fejrede de i Helsingør, at stiftet havde Danmarks rekord mht. antallet af indmeldelser af voksne i folkekirken. Man overså imidlertid, at stiftets genindmeldelser lå under landsgennemsnittet af indmeldelser set i forhold til antallet af ikke-medlemmer i stiftet. Et samlet billede gives nedenfor i et uddrag af et notat, udarbejdet af religionssociologen Christina Øger Nielsen:

"Antallet af danskere, der melder sig ud af folkekirken, har over den sidste årrække været stigende, og udviklin-

gen er blevet hyppigt undersøgt og beskrevet i medierne. Mindre udbredt er kendskabet til indmeldelserne i folkekirken, der ligeledes har været stigende (omend fluktuerende) blandt danskere over 18 år i de senere år. I perioden 2007-2016 har cirka 27.000 voksne danskere aktivt meldt sig ind i folkekirken. Sammenlignes antallet af indmeldte i 2007 med antallet i 2016 er der sket en stigning på 46 %. Udviklingen er interessant, fordi den bryder med historien om, at danskerne ikke længere ønsker at være medlem af no-

get og leder til spørgsmålet om, hvad der får nogle danskere til at tage beslutningen om at indmelde eller genindmelde sig i folkekirken i deres voksenliv?

Tabellen dokumenterer, at de to stifter, der har de fleste ikke-medlemmer også er de stifter, der har de fleste indmeldelser. Tabellen peger her på, at Helsingør og især København ikke har en indmeldelsesandel, der svarer til rekrutteringsmulighederne blandt ikke-medlemmer. I Aarhus, Fyns og Lolland-Falster stift svarer procentdelen af ind-

	Indmeldte (2016)	Procentdel af indmeldelser på landsplan (2016)	Procentdel af ikke-medlemmer på landsplan (2016)	Indmeldte (2007-2016)
København	651	18 %	25%	4.770
Helsingør	704	20 %	22 %	5.610
Roskilde	457	13 %	11 %	3.627
Lolland-Falster	81	2 %	2 %	617
Fyens	265	7 %	7%	2.155
Aalborg	272	8%	6 %	2.226
Viborg	203	6 %	4 %	1.521
Aarhus	475	13 %	13 %	3.578
Ribe	162	5 %	4 %	1.244
Haderslev	274	8 %	6 %	1.980
I alt:	3544	100 %	100 %	27.328

Vælger de allerfleste folkekirken til, er det mere sandsynligt, at endnu flere gør det. Er det ved at være meget statistisk normalt, at man ikke er medlem, er det mere oplagt, at medlemskab er unødvendigt – det er jo nemlig helt ”normalt”.

meldte til procentdelen af ikke-medlemmer, mens de fem resterende stifter har en større procentdel af indmeldte end af ikke-medlemmer.

Spørgsmålet er, hvilke motiver, der ligger bag indmeldelserne, samt hvad der forårsager forskellene mellem stifterne? Statistikken peger på, at hvor traditionen for mange ikke-medlemmer er lang som især i København, er folk mindre tilbøjelige til at melde sig ind i folkekirken. Mens tilbøjeligheden til at melde sig ind er højere, hvor der ikke er så stor tradition for at stå uden for folkekirken. Kan forskellen i antallet af indmeldelserne således forklares ud fra, hvorvidt det er en tradition eller ej at være medlem af folkekirken i stiftet, er det socioøkonomisk bestemt, eller er der andre grunde, der er mere afgørende?” (Uddrag af ”Pilotprojekt om genindmeldelser i folkekirken blandt voksne” af Christina Øger Nielsen, 14. august 2017).

Indmeldelser af voksne, konfirmanddåb og barnedåb følger samme mønster

En tendens, der svarer til tendensen omkring voksenindmeldelserne, finder vi omkring konfirmanddåb. Det er svært at samle præcise kilder her, men tendensen er klar. Hvor konfirmanddåben lå højt i 1990’erne, der kulminerede med omkring 4 procent af årgangen i 1994, var den i 2016 nede på 1 procent af årgangen. Der kan indgå mange baggrundsfaktorer her, men den andel, der blev samlet op ved konfirmanddåb i 1990’erne lå betydeligt over, hvad tilfældet er i dag. Igen ser det ud til, at opslutningen falder med rekrutteringsgruppens størrelse.

Skal vi forklare tendensen enkelt, er et godt eksempel følgende: I en 7. klasse i 1990’erne var der ofte fx 25 døbte og 4 udøbte. Den statistiske normalitet var altså, at man var døbt, og som ho-

vedregel derfor også ville konfirmeres. I den situation er det rimeligt, at resultatet blev, at 23-24 døbte og 2-3 hidtil udøbte gik til konfirmandforberedelse. I dag kan man i en tilsvarende klasse let finde fx 15 døbte og 14 udøbte. Det er i dag kun lidt sandsynligt, at blot 1 eller 2 af de udøbte melder sig til konfirmandforberedelse, for der er jo ikke noget unormalt i at være ikke-døbt, ligesom der i Københavns og Helsingør stifter ikke er noget unormalt i at være ikke-medlem af folkekirken.

Antageligt gælder det samme omkring dåb. Hvis flere unge par bor i samme nabolag, og de tre har haft barnedåb, er det sandsynligt, at det peger i retning af, at også par nr. 4, der får barn, beslutter, at barnet skal døbes. Kender man ingen andre, der har haft barnedåb, kan det derimod virke som en tilskyndelse til, at barnedåben er unødvendig.

Jeg mener, at vi i alle tre tilfælde (indmeldelser, konfirmanddåb og bar-

male”, men det ligger alligevel lige for at gøre ligesom de andre, når de andre nu er glade for, hvad de har gjort.

En stærk forklaringsfaktor

Samlet set mener jeg, at ”statistisk normalitet” er stærkere som forklaringsfaktor end fx urbaniseringsgrad, grad af rationalitet i hverdagslivet og grad af individualisering, som tidligere blev regnet som ”sekulariseringsfaktorer”. Overalt er forholdet ret enkelt: Alle skal vælge, hvis de ellers husker det. Vælger de allerfleste folkekirken til, er det mere sandsynligt, at endnu flere gør det. Er det ved at være meget statistisk normalt, at man ikke er medlem, er det mere oplagt, at medlemskab er unødvendigt – det er jo nemlig helt ”normalt”.

Man kan muligvis finde nogle mætningspunkter for, hvor stor den statistiske normalitet skal være, før den bliver en afgørende faktor. Indtil videre er det kun muligt at pege på tendensen, fordi vi mangler studier af forløb omkring fx svindende dåbstal, som pludselig dukker hurtigere end tidligere, sådan som tilfældet har været i de senere år, som det fremgår af Steen M. Rasmussens belysning af det akkumulerende fald i dåbsandel, der startede hele indeværende diskussionsrunde om dåben i folkekirken.

Hovedreglen synes altså at være, at mange ikke-medlemmer fører til uforholdsmæssigt flere ikke-medlemmer. Er

Hovedreglen synes altså at være, at mange ikke-medlemmer fører til uforholdsmæssigt flere ikke-medlemmer. Er skredet først sket, så der efterhånden indtræder en negativ statistisk normalitet, er det svært – og ofte umuligt – at vende udviklingen igen.

nedåb) har at gøre med en afgørende faktor, der betyder, at der er en klar tendens til, at man retter ind efter den statistiske normalitet. Ikke fordi, der er noget stærkt social pres, som tilfældet var tidligere. Tværtimod føler de allerfleste mennesker i hele Danmark sig i dag som ”moderne mennesker”, der kan gøre, hvad de selv vil. De går heller ikke særligt meget op i at være ”nor-

skredet først sket, så der efterhånden indtræder en negativ statistisk normalitet, er det svært – og ofte umuligt – at vende udviklingen igen. Vi skal selv vælge og stå inde for vore valg, men vi vil – hvor det er muligt – gerne gøre som de andre, hvis der ikke er alt for meget, der taler imod. Det er den tendens, jeg kalder ”statistisk normalitet”. ■

DÅBEN

som fælles handling

Man kan godt blive døbt i uKirke, også selv om man ikke er ung mellem 17-27 år. Men man skal være klar over, at dåb i uKirke betyder, at man som dåbsfamilie selv skal gøre en masse af det, som kirketjeneren normalt gør i andre kirker. Og som om det ikke var nok, skal man også sammen med præsten indtænke et led, hvor gæsterne bliver direkte engageret i, hvad der sker. Læs interview med ungdomspræst Thomas Nedergaard om dåb i uKirke.

uKirke er en kirke for unge med fokus på de unge mellem 17-27 år. Det er et tidspunkt i livet, hvor traditionerne og kirkelige handlinger ikke får de unge i kirke, og derfor typisk den alder, hvor de har mindst med kirken at gøre. Derfor skulle uKirke være kirke netop uden traditioner og kirkelige handlinger. Men som det dog er med så meget andet, så fordrer mødet med virkeligheden justeringer, og sådan er det også for uKirken. Grundtankerne fra uKirken virker inspirerende for mange andre også end den tænkte målgruppe, og derfor møder ungdomspræst Thomas Nedergaard nu mange mennesker, der ønsker dåb og vielse i uKirken, med dens visioner, manifest og kirkerum.

Tanken bag uKirke, manifestet og fællesskabet

Kalenderen i uKirke ser anderledes ud end i en normal folkekirke. Med arrangementer som Mad&Musik, People&Punch, "12 timer uden ord" og meget andet har uKirke gentænkt, hvad kirken skal være for hvem, hvordan og ikke mindst hvornår. uKirke er kirken for de kirkefremmede unge, og de tropper typisk ikke op søndag formiddag til højmesse.

Det var derfor ikke en del af den oprindelige plan, at der skulle foregå vielser eller barnedåb i kirken, men da ønsket kom fra folk, måtte der justeres i planerne. Ungdomspræst Thomas Nedergaard forklarer: "Vi sagde ja, men på uKirke-betingelserne. Vi har fx

ingen organist, og de skal selv medvirke. Det kom helt naturligt fra starten af. Manifestet var også allerede i gang på det tidspunkt, så det var en stor del af uKirke allerede".

Manifestet er en vision for uKirke, der blev formuleret i 2014 og har følgende fem punkter:

0. uKirke - Fordi tro betyder noget
1. uKirke - Fordi vi er sammen om livet
2. uKirke - Debat om livet
3. uKirke - Kæmper for at være modig kirke
4. uKirke - er, hva' du gør det til.

Forslag til interaktion ved dåb i uKirke:

- Skatteboks, hvor man skriver et ønske eller et råd til den lille
- Livstræet, hvor de har tegnet et træ uden blade, og folk så kommer op og sætter et fingeraftryk som blade
- En kahoot med spørgsmål om dåben og om familien
- En samtaleøvelse, der handler om opmærksomhed og om at lytte
- Tegne et portræt af dem, de sidder med, uden at kigge på papiret.

"Dåben placerer sig i tråd med alt andet, vi laver i uKirke", fortæller Thomas Nedergaard og fortsætter: "De fem punkter skal være centrale i alt, hvad vi laver herinde. Det vil sige, det skal de også i dåben. Forældrene skal være med til at lave det, tro skal være vigtigt, det skal være modigt, og det skal skabe debat om livet." Det helt centrale for uKirke er, at der er et samspil mellem præst og dåbsfamilie – på samme måde som der altid er samspil mellem de unge og arrangementerne i uKirke. De er en aktiv del af dåbsgudstjenesten i lige så høj grad som præsten.

Thomas Nedergaard uddyber: "De har 100 % indflydelse på, hvilken musik vi spiller. Min ramme er, at det ikke skal arbejde mod grundideen om, hvorfor vi er her. Og jeg kunne ikke forestille mig det par, som havde lyst til at vælge sådan." Udover frit musikvalg, uden organist og orgel vel at mærke, er interaktionen helt essentiel: "Der skal være en interaktion. Det vil sige, at vi skal have alle gæster i spil med at gøre et eller andet. Det er fuldstændig op til dåbsbarnets mor og far at definere, hvad det er. Selvfølgelig i samarbejde med mig. Og så er der selve rammen, hvor der er indledende bønner og afsluttende velsignelse og selve dåben, som er, som den plejer at være."

Dåben – traditioner og nyskabelse

Rammerne er frie i uKirke, men det er samtidig en kirke, der indgår i den store folkekirke med traditioner og

ritualer, der har en lang historie – ikke mindst teologisk. uKirke er en kirke med særligt fokus på de kirkefremmede, og som kirke på Vesterbro i København ligger kirken også i det stift i Danmark med den laveste medlemsprocent, og det kan være en udfordring, når kirken med alle dens traditioner møder storbyennesket. Netop her mener Thomas Nedergaard, at interaktionen har en rolle at spille. Det er en måde at få mennesker i tale på: ”Vi ændrer på ingen måde ved selve dåbsritualet. Det er i liturgien rundt om dåben, at vi tilføjer noget. Ganske som man fx kan tilføje et musikalsk indslag ved en begravelse. Hos os er det gæsterne selv, der skal fylde værdighed og indhold ind i dette indslag”, forklarer Thomas Nedergaard og fortsætter: ”Det bevidstbenspænd, vi giver dem er, at der skal være interaktion. Den får dem ud af ”comfort-zonen”. Mange synes faktisk det er små-irriterende, men ender med at være rigtig glade for det alligevel”

Et eksempel på, hvad interaktion kan være, stammer fra en vielse i uKirke, der på samme måde som dåb skal ske i overensstemmelse med kirkens manifest. Thomas Nedergaard fortæller: ”Ved et bryllup i efteråret endte det med noget helt nyt, som jeg ikke havde prøvet før. Gæsterne blev bedt om, at de skulle snakke sammen to og to, og jeg skulle gerne bede folk om at blande sig. Det var to familier, der aldrig havde set hinanden før. De skulle snakke om, hvad der er det bedste ved at blive gift, og hvad der er den største udfordring ved at blive gift. Så skulle de skrive de to spørgsmål på en seddel, de havde fået udleveret og putte dem i en skattekiste, som bryllupsparret fik. Sådan fik brudeparret pludselig viden fra 120 gæster med sig fra kirken, så det ikke kun var mig, der stod og snakkede. Det var sindssygt godt, og jeg får det samtidig som en ramme, jeg kan holde min vielsestale ud fra”.

Det er også i det små, at medansva-

ret gør en forskel. ”Dåbsfamilier og brudepar står selv for at vaske gulv og stiller borde og stole op og pynter op. De gør det hele. Vi har jo ikke nogen kirketjener til den slags. Men netop fordi de selv får lov til at farve det, har de lyst til at være der. De oplever, at det er interessant for dem, og ikke bare noget, de gør, ’fordi det gør man’ – Og netop ’fordi det gør man’ forsvinder mere og mere”.

Har man som dåbsfamilie ikke lige et godt bud på, hvad man kan gøre sammen i kirken, står uKirke klar med en række forslag (Se boksen på modsatte side).

Præsterollen i det frie kirkerum

Selvom rammerne forandres, og opgaverne fordeles lidt anderledes mellem præst og dåbsfamilie, ses præsterollen forsat som vigtig. ”Jeg har stadig præstens centrale rolle i dåben. Som liturg og forkynder. Dåbsfamilierne har tryk i, at det er mig, der har overblikket og ansvaret for, at det, der foregår, er en kristen dåb”. Ifølge Thomas har det menneskelige møde stor betydning for mange dåbsfamilier, der kommer til kirken, og da Thomas som præst står som den menneskelige repræsentant for både kirken og uKirke, giver det ham en vigtig rolle: ”Det er vigtigt, at jeg involverer mig sammen med forældrene. Det er det, der gør, at de kommer igen og igen og igen. Rummet gør rigtig meget, men når de først har været herinde, så vil de det, fordi de kan mærke, at det betyder noget – også for mig”.

uKirken har altså bibeholdt sine visioner om en kirke, der skulle vendes på hovedet og nytænkes – også nu hvor dåb og kirkelige handlinger har fundet sin vej ind i den nytænkende kirke. De, der kommer i kirken skal være med til at skabe indholdet, og samspillet mellem præsten, de unge, det gamle, det nye, det kreative og det traditionelle er forsat til debat i uKirken – helt i tråd med manifestet og samtidig i forlængelse af kristendommen og folkekirkens traditioner og teologi.

Interview ved Berit Weigand Berg.
Artikel ved Christine Roj Larsen

Berit Weigand Berg
udviklingskonsulent i Kirkefondet

”Det skal de selv vælge...”

Når forældre vælger dåben fra, sker det ret tit med henvisning til, at børnene selv skal have lov til at vælge, om de vil døbes, når de er blevet store, eller når de skal konfirmeres. Et fænomen som ind imellem omtales som ”den udskudte dåb”. Solvei Hedegaard på 13 år fra Vesterbro er en af dem, der har valgt at lade sig døbe inden konfirmationen.

Lørdag den 8. december 2018 valgte 13 unge mennesker at gøre det, som deres forældre havde lagt op til fra de var helt små. De valgte selv og valgte at blive døbt. Det skete ved en konfirmanddåbsgudstjeneste, der i bund og grund er en lørdagsdøb for konfirmander. Det er kendt fra hele landet, at der er konfirmander, der skal døbes før deres konfirmation. 13 på én gang ligger nu alligevel nok i den høje ende af, hvor mange der bliver døbt på én gang.

Dåben fandt sted i Kristkirken på Enghave Plads i København, og for at få lidt baggrundsviden, tager jeg fat i kirkens præst, Mette Gramstrup. Hun fortæller, at det høje antal konfirmanddåb ikke er usædvanligt. I Kristkirken oplever man hvert år mange af disse, og Mette har igennem de sidste 10 år døbt ca. 1/3 af alle hendes konfirmander. Og da hun hvert år har rigtig mange konfirmander, er det igennem årene blevet til rigtig mange. Liturgien ved dåben er den samme som ved en lørdagsdåb. Dog med den forskel, at de 13 konfirmander sad sammen oppe ved døbefonten under hele gudstjenesten, mens forældre, bedsteforældre og alle de andre dåbsgæster sad på kirkebænkene. Den første, der blev døbt den dag, var Solvei Hedegaard.

Solvej og hendes familie

Solvei har boet i den samme lejlighed på Vesterbro, siden hun var 1 år. Hun har gået i børnehave og skole ”lige

rundt om hjørnet” – eller for at være helt nøjagtig, i hendes egen baggård. Men selv om alting er meget lokalt og lige inden for rækkevidde og altså på sin vis minder meget om en landsby, så er der ikke mange på konfirmandholdet, som Solvei i forvejen kender. I Vesterbro Sogn kan konfirmanderne nemlig frit vælge mellem en af de fire kirker i sognet, der tilbyder konfirmandundervisning, uanset hvilken klasse eller skole de går på.

En stille torsdag i januar mødtes jeg med Solvei og hendes forældre Jeanette og Thorbjørn. Med mig havde jeg en række spørgsmål, der havde taget form dels efter de interviews med dåbsforældre og de besøg i de 5 sogne, som var kernen i projektet ”Dåb eller ej”, og dels efter rapporten ”Dåb eller ej”, der gik forud for projektet.

Udenfor var vejret januartrist, men siddende der midt i køkkenet, som udgør det centrale rum i lejligheden, med en kop te i hænderne, blev samtalen alt andet end trist.

Solveis valg

I første del af samtalen har jeg fokus på Solvei. Jeg vil gerne se, om jeg kan blive klogere på, hvad der får en 13 årig pige til at træffe valget om at blive døbt. ”Har du nogen sinde gået til

KONFIRMANDER OG DÅB PÅ VESTERBRO

Ved undervisningens start i efteråret 2018 var der 114 tilmeldte konfirmander i Kristkirken. 43 af disse var ikke døbt. I starten af februar var 24 af disse døbt, og 10 var stoppet uden at blive døbt.

Sognepræst Mette Gramstrup fra Kristkirken på Vesterbro i København forventer, at det i 2019 vil ende stor set som de foregående 10 år, hvor ca. 1/3 af dem, der bliver konfirmeret er ny-døbte.

De fire kirker i Vesterbro Sogn, der tilbyder konfirmandundervisning er Kristkirken, Mariakirken, Sct. Matthæus Kirke og Enghave Kirke.

spejder eller sunget i kirkekor”, spørger jeg for at finde ud af, om der måske har været noget i Solveis liv, der har gjort, at hun er blevet vant til at komme i kirke. Men det har Solvei ikke. Hun er til gymnastik og heste (ja, der findes bestemt også ”hestepiger” midt på Vesterbro), og som hendes mor siger: ”Hun er mere til sport, og der er jo sjældent så meget religion ind over”.

Solvei er dog ikke uvant med at gå i kirke. Hun nævner selv, at hun har været til barnedåb og konfirmationer. Og Jeanette uddyber: ”Du altid været meget interesseret i, hvad der foregik i den der kirke. Du var simpelthen den sande kristne, vi havde fået ind i familien”. Solvei peger på to ting, som hendes grunde for at blive døbt. Det er, at hun gerne vil konfirmeres, og at både præsten, Mette Gramstrup, og hendes mor har givet sig tid til at tale med hende om, at man godt kan blive døbt uden at forstå eller tro på alle detaljer. ”Min mor og Mette [præsten, red.] har sagt, at selvom man bliver konfirmeret og døbt betyder det ikke, at man skal tro på det hele, og det er også meget dejligt at vide, fordi så føler man sig ikke tvunget til at tro på alt.”

”Min mor og præsten Mette har sagt, at selvom man bliver konfirmeret og døbt betyder det ikke, at man skal tro på det hele, og det er også meget dejligt at vide, fordi så føler man sig ikke tvunget til at tro på alt.”

Nogen af dem, der er blevet døbt ved drop in-dåb fortæller, at de har savnet at være døbt. Jeg spørger derfor Solvei, om hun har tænkt over det med, at hun ikke var døbt. Det har hun ikke. I hvert fald ikke det meste af tiden.

En af de teorier, man arbejder med, når man taler om, hvordan tro opstår, er, at den i mange tilfælde bliver præsenteret eller overleveret af et menneske, som man i forvejen har stor tillid til. Jeg spørger derfor, om der har været nogen personer, som Solvei har talt med om det med tro. Det synes Solvei synes ikke, men hun har hele tiden vidst, at hun gerne måtte spørge sine forældre, og at de gerne ville tale med hende om det. ”Altså, mine forældre er ret åbne overfor det. Jeg vil dog ikke sige, at vi sådan decideret har talt om Gud”.

Selve dåben

Under konfirmanddåbsgudstjenesten sad alle de konfirmander, der skulle døbes sammen og ikke ved deres forældre. ”Vi sad på de to forreste rækker i den anden side af, hvor min familie sad. Så jeg kunne kun nogle gange se, min far løfte sin telefon op for at tage et billede”. ”Hvordan var det?”, spørger jeg, og Solvei svarer: ”Det var ret godt!” og fortsætter ”så følte man sig ikke så alene”. Jeg spørger til, om der var nogen af de 12 andre, som hun kendte. ”Altså, jeg havde set nogle af dem før, jeg havde måske snakket en lille smule med nogle af dem, og der var også nogle fra min parallelklasse, så det var ikke sådan, at de var helt fremmede. Men de fleste gik på nogle andre hold, så jeg havde ikke rigtig set dem eller snakket med dem”.

Fortsættes næste side ►

Solvei er til gymnastik og heste, og hun har ikke haft et specielt forhold til kirken, men har altid været interesseret i, hvad der foregik i kirken. Her ses hun også på rejse i Kina med sine forældre.

Ved en konfirmanddåb får man ikke faddere på samme måde som ved en barnedåb. Men der skal være 2 vidner. Solvei havde den nærmeste familie med i kirken og en veninde, og hun havde spurgt sin farbror og hans kone, om de ville være vidner. Jeg spørger til, hvordan de reagerede på at blive spurgt. Det ved Solvei faktisk ikke. ”Jeg ringede til dem, og jeg var ikke helt klar på, hvad jeg ville sige, for jeg havde ikke regnet med, at min onkel ville tage den med det samme. Og så var han sådan: ”Ja, det vil vi da gerne, men hvornår er det?” Og det havde jeg ikke lige fået styr på, så det var sådan lidt... Og så fik min far telefonen, så jeg ved

vejs, så det lige så meget bliver en samtale som et interview.

”Hvad skete der omkring, da I vælger, om hun som lille skal døbes eller ej? Var det en diskussion, I havde, eller var det noget I havde besluttet, inden I hentede hende, eller gav det bare sig selv?” spørger jeg og tager den sidste slurk af min te. Solvei er nemlig adoptivbarn fra Kina. Jeanette svarer: ”Det gav lidt sig selv. Vi havde bestemt det, og det er fordi, vi begge to er døbt og konfirmeret, og så har vi meldt os ud af folkekirken, så vi syntes egentlig, det ville være lidt mærkeligt, hvis vi syntes, det var altafgørende at døbe et barn. ... Og så havde vi det sådan, at det syntes

Det er dog vigtigt for Solveis forældre, at fester knytter sig til noget. Derfor har der også været et krav fra dem om, at hun skulle have gjort et eller andet for at få festen. ”Vi holder ikke en stor fest, uden der har været en form for anstrengelse”, fortæller Jeanette. En holdning som Solvei måske kun delvist er enig i. Det betyder fx, at hvis Solvei i sidste ende vælger ikke at blive konfirmeret, så får hun en fest, fordi hun nu har gjort en indsats.

Deres oplevelse på dagen

Der er gået knap en time. Lyset har ændret sig en del i lejligheden, da solen allerede så småt er på vej ned. Teen er drukket, og jeg stiller de sidste spørgsmål. De handler om, hvordan det er at være forældre ved en dåbsgudstjeneste, hvor ens eget barn bliver døbt, fordi hun selv har valgt det. Thorbjørn fortæller: ”Det var skide hyggeligt, og det var rigtig fint, fordi man følte sig, jeg følte mig i hvert fald inviteret. På en måde hvor det var både interessant og behageligt. Og det er jeg ikke vant til, når jeg kommer i kirke. Det er selvfølgelig noget, der handler om, at min datter var deroppe. Det er jeg godt klar over. Men hun (præsten Mette) er god til at komme i øjenhøjde” Og Jeanette bakker ham op: ”Jeg er enig med dig. Det var en god oplevelse. Jeg synes også det der med, at det var en fælles dåb, selvom det ikke var alle, der blev døbt, men at man var flere, og at det var koncentreret om det, og at det ikke var et lille anneks til en søndagsgudstjeneste. Det syntes jeg faktisk var ret fedt. Og også det med, at nu valgte du selv vidner, og det var egentlig rart, at du kunne gøre det”.

En unik og fælles oplevelse

Mette Gramstrup fortæller, at der er ”en lille fest i kirken efterfølgende, hvor der serveres lidt lækre kager og snacks. Og hvor der er tid til at tale sammen under lidt mere uhøjtidelige former”. Solvei fik derudover en frokost hjemme i lejligheden, men den lille fest var ikke uden betydning: ”Det kunne jeg godt lide, at man ikke bare suser hjem og ud af kirken, men at man faktisk samles”, slutter Jeanette af, mens Solvei og Thorbjørn nikker. ■

Foto: Privat

ikke rigtig, hvad der så skete”. Men det ved Solveis mor, og hun fortæller ”Det ville de faktisk rigtig gerne. De blev faktisk rigtig glade for, at vi spurgte”.

Som afslutning spørger jeg Solvei, hvad hun tænker nu efter dåben, og hun svarer: ”Jeg føler selv, jeg tog den rigtige beslutning, for jeg vil gerne konfirmeres. Og så synes jeg også, at det var en god oplevelse, fordi det var ligesom en lille ceremoni, kan man sige, og det blev holdt på en bestemt måde, og jeg kunne meget godt lide den måde, det foregik på i kirken”.

Forældrenes valg

I anden del af samtalen spørger jeg Solveis forældre om deres valg og overvejelser. Solvei bliver siddende sammen med os i køkkenet og lytter og kommer med kommentarer under-

vi egentlig, det skulle hun selv have lov at vælge”. ”Det kunne jeg meget godt lide”, kommenterer Solvei.

Men hvis man som forældre tager det valg, at barnet ikke skal døbes som lille, fordi han eller hun selv skal træffe valget, hvordan hjælper man så sit barn med at blive klar til at træffe dette valg? Jeg spørger Thorbjørn og Jeanette, om de har givet hende nogle byggesten til at træffe det valg på. De har ikke direkte meldt hende til noget, hvor hun kunne lære om tro og kristendom. Jeanette forklarer, at hun ville have svært ved at putte Solvei ind i en aktivitet, hvor man bliver påduttet noget. Thorbjørn oplever, ”at samtalen om tro og Gud findes omkring os. Og hvis vi har brug for at snakke om det, så snakker vi om det. Og hvis ikke, så er der ingen grund til det”

Det, som dåbstallene kan fortælle os

– og det, som de ikke kan svare på uden, at man spørger...

I Nykøbing Falster sogn arbejder man med at udvikle et dåbsopplæringsprogram for voksne – et såkaldt katekumenat – som skal afsluttes med en dåbsgudstjeneste. Denne dåbsgudstjeneste bliver en drop in-dåb, så også folk, der ikke har deltaget i undervisningsforløbet, kan blive døbt denne dag.

Samarbejdet med Nykøbing Falster sogn viste, at tal kan fortælle meget, men der er også meget, man ikke får svar på alene ved at kigge på tallene. Vi tog til Nykøbing Falster med de sædvanlige tal og en række spørgsmål, som vi var nysgerrige på at høre svaret på: Hvordan fordeler de mange dåb sig mellem sognets tre kirker? Hvad skete der i 2017, hvor antallet af dåb i sognet pludseligt steg?

Da vi havde fremlagt dåbstallene og stillet vores spørgsmål, dukkede der nye spørgsmål op fra den store gruppe fremmødte præster, ansatte og repræsentanter fra menighedsrådet. Disse spørgsmål afdækkede vinkler og detaljer omkring dåbstal, som vi ikke havde været opmærksomme på i begyndelsen af projektet.

Forældrenes bevidste valg

I lang tid har man talt om, at vi som moderne mennesker bliver mere og mere sekulariserede. I dag vil man hellere sige, at vi er blevet mere individuelle. Også når det kommer til vores tro og vores religiøsitet. Det betyder, at dåbsforældre er mere bevidste om, hvad der passer til dem som familie. For nogle familier handler det om, at dåben helst skal foregå om søndagen. Andre foretrækker lørdagen. Flere forældre peger også på det med at have valgt salmer som noget, de sætter pris på.

Valg af kirke spiller også en rolle for forældrene. I Nykøbing Falster er der en klosterkirke, en kirke fra 1923 og en moderne kirke fra 1983. Da der er tale

om ét sogn med tre kirker, kan forældrene frit vælge, hvilken af de tre kirker de ønsker dåben i. Med denne praksis gør man det muligt for forældrene at få indflydelse på noget, der opleves som vigtigt, og som dermed kan være med til at styrke, at dåben opleves som rigtig og relevant for dem. I Nykøbing Falster viser det sig, at langt de fleste forældre træffer det samme valg, og nogle år bliver helt op mod 80% af sognets dåb foretaget i Klosterkirken.

Administrative ændringer

I Nykøbing Falster så vi nogle ret markante udsving i dåbstallene. Både op og ned. Det tydede på, at der var andre ting på spil end blot ”den naturlige udvikling”, eller forældrenes foretrukne valg af kirke m.m. I første omgang spurgte sognet, hvad overgangen til digitale anmeldelser evt. havde haft af betydning. Når man som forældre nu ikke længere skulle forbi kordegnen, betød det så, at man ikke på samme måde blev mindet om muligheden for barnedåb, og dermed lettere kom til at vælge den fra? De store ændringer knytter sig til 2010 og 2013, hvor vi

Klosterkirken i Nykøbing Falster er populær i forbindelse med dåb i sognet.

først overgik til, at fødselsanmeldelse blev digital og derefter til, at også faderskabserklæringen blev det.

Ser man overordnet på dåbstallene fra Nykøbing Falster fra 2010 og frem til 2016, kan man bestemt fristes til at sige, at overgangen til digitale anmeldelser havde stor indflydelse på dåbstallet. Går man mere ned i detaljen, sker faldet først fra 2013, og noget tyder på, at det ikke var den første administrative ændring, men kun den anden ændring, der har haft betydning. Der er dog mange usikkerheder, når man går i gang med den slags analyse af tallene. Dels på spørgsmålet om, hvornår børn tæller som barnedøbt. Hvis vi f.eks. siger, at barnedøbt er alle børn, der bliver døbt i 0-2 års alderen, så vil en ændring i 2010 først være slået fuldt igennem i 2013. Men også på spørgsmålet om årsag og sammenhæng. For vi kan ikke gå tilbage i tiden og lave en ”blindtest” ved siden af. Dvs. vi ved ikke om dåbstallene ville være faldet lige så meget, hvis ændringerne ikke var sket.

af Berit Weigand Berg,
udviklingskonsulent i Kirkefondet

Nykøbing Falster er et stort købstadsogn med 16.883 indbyggere. Sognet har tre meget forskellige kirker: Klosterkirken, Lindeskovkirken og Nordkirken. Det samlede fødselstal i 2018 var 143 fødte og antallet af dåbshandlinger i de tre kirker var 105.

Dorte Tofte-Hansen
sognepræst, Dalum Sogn, Fyens Stift

”Kom og bliv døbt” – en fortælling om drop in-dåb på Fyn

Dåb har vi nok af i Dalum Kirke! Så vel vidende at dåbstallet på landsplan er faldende, tænkte vi ikke, at vi nødvendigvis burde gøre en særlig indsats for at fremme dåb. Dåbsarbejde fylder allerede godt op i vi præsters arbejdsuge, og dåb fylder godt op ved kirkens gudstjenester. I 2017 kom vi så alligevel til at reflektere lidt mere over dåbstilbud og dåbspraksis i vores sogn i forbindelse med, at sognet deltog i Kirkefondets projekt ”Dåb i dag”.

Kirkefondet fremlagde sognets dåbs-tal, og resultatet var lidt af en øjenåbner. Undersøgelsen viste, at til trods for et højt dåbstal i Dalum Kirke, er der en pæn procentdel af sognets nyfødte, som ikke bliver døbt. Samtidig kendte vi til en del voksne i sognet, som ikke er døbt – men søger kirken. Disse mennesker ville vi gerne give en invitation til dåb, en invitation som ikke nødven-

digvis var forbundet med højmessens. Derfor blev vi enige om at tilbyde drop in-dåb i Dalum Kirke en lørdag eftermiddag i januar måned i 2018. Menighedsrådet var fra første færd med på idéen.

Praktiske forberedelser

”Kom og bliv døbt!”. Sådan lød invitationen i kirkebladet og på Facebook – men sandt at sige forventede vi ikke, der ville komme mange til drop in-dåb, så vi foreslog et par udøbte konfirmander at benytte sig af muligheden, og en enkelt konfirmandpige blev tilmeldt på forhånd. Derudover fik vi i ugerne op til selve dåbsdagen et par henvendelser fra voksne, som ønskede dåb. Vi vidste altså, at vi ikke ville blive ”arbejdsløse” på dagen! Derudover forberedte vi begheden ved at sende pressemateriale til stiftet og til den lokale ugeavis, og vi var heldige at få en fin presseomtale i lokalavisen i Odense. På den måde blev drop in-dåb et tilbud til enhver med ønske om at blive døbt – uanset sogne-tilhørsforhold.

Én af udfordringerne ved drop in-dåb er selvfølgelig det uforudsigelige. Man ved ikke på forhånd, hvor mange der kommer. Om der overhovedet kommer nogen! Samtidig lå det os på sinde, at dåben blev afviklet ligeså højtideligt som enhver anden dåb i vores kirke. Det var vigtigt at have formalia i orden (vi skulle sikre os, at vi ikke døbt nogen, der var døbt i forvejen) – derudover skulle vi sørge for, at der var dåbsvidner ifald nogen mødte op uden at have vidner med. Her stillede menighedsrådsmedlemmer sig velvilligt til

rådighed. Kordegnen var med og havde PC'en åben, så vi kunne tjekke, at ingen var døbt på forhånd. Vi havde meldt ud, at man skulle medbringe sygesikringsbevis – og at man i øvrigt kun kunne blive døbt ved drop in-dåb, hvis man havde et CPR-nummer. Dermed havde vi sikret, at alt gik rigtigt til.

Dåbsdagen

Én ting er formalia. Lige så vigtigt for os var som nævnt at skabe højtidelige rammer omkring dåben, så det var tydeligt, at dåb er dåb – uanset om det foregår under højmessens – eller ved et drop in-arrangement.

Vi er to præster ved kirken, som begge var til stede tillige med organist, sangere, kirketjener og et par menighedsrådsmedlemmer. Vi præster var enige om, at vi ville følge vores dåbskandidater hele vejen, sådan at den præst, dåbskandidaten henvendte sig til og havde den indledende samtale med, også blev den præst, der døbt!

Derudover var det os magtpåliggende, at dåben blev foretaget i henhold til ritualen og på en både værdig og højtidelig måde. Drop in-dåb skulle ikke være discount-dåb. Derfor aftalte vi, at vi ville døbe med den fulde tilspørgsel og ”indramme” selve dåbsritualet med en mini-gudstjeneste, som alle dåbskandidaterne deltog i. Dermed blev de også på fin vis vidner til hinandens dåb. Der opstod en hel lille dåbsmenighed. Vi havde sat tid af til at tage imod dåbskandidaterne og registrere dem i CPR, inden selve mini-gudstjenesten, og dåben gik i gang. Herefter skulle der være pause med modtagelse af nye

Dalum Sogn er et forstads-sogn til Odense, men har tidligere været en selvstændig klosterby. Der er 6797 indbyggere pr. 1. jan 2019. I 2018 blev der født 64 i sognet, og der var 79 dåbshandlinger i kirken.

Foto: Dalum sogn

I alt 18 personer blev døbt ved drop in-dåben i Dalum for et år siden. Her ses nogle af dem.

dåbskandidater og endnu en mini-gudstjeneste, såfremt der kom endnu flere dåbskandidater til.

Vi åbnede dørene til drop in-dåb kl. 15, og med det samme begyndte mennesker at strømme ind i kirken. Snart var der en lille kø ud for vi to præster, som havde en kort snak med dem, der ønskede dåb. Vi spurgte til deres motivation, og vi fik for hver samtale en lille personlig historie, ligesom vi fik det klare indtryk, at de alle kom til dåben efter grundige overvejelser. Mange sagde desuden, at de var glade for, at der havde vist sig denne mulighed for at blive døbt: drop in-dåb.

En enkelt var allerede døbt – hos adventisterne for mange år siden. Nu ville han gerne meldes ind i folkekirken, hvor han i øvrigt ofte gik til gudstjeneste. Han var jo døbt, så vi meldte ham ind og velsignede ham efter rituallet for "Fremstilling i kirken". En anden mand ønskede at få bekræftet sin dåb. Han var tilflytter fra udlandet og døbt i sit hjemland, men nu bosat i Danmark. Han fik konfirmationsvelsigheden. Derudover blev 18 døbt med den kristne dåb.

Selve dåben blev som nævnt omkranset af en mini-gudstjeneste, som vi havde forberedt på følgende måde:

Kort præledium

Lovprisningsbøn af Simon Grotrian

Dauids Salme 42

Kort solosang

Dåb iflg. Rituallet

Fællessalme

Dåbsritualet "delte" vi to præster på den måde, at én læste lovprisning og bøn, den anden læste bibellæsningerne. Herefter døbte vi skiftevis dem, vi

hver især havde talt med. De blev altså kaldt op til døbefonten én efter én – ganske som det sker ved en almindelig højmesse med flere dåb. Det var højtideligt, og alle blev siddende og overværede hinandens dåb. Efter fællessalmen bød kirketjeneren på kaffe og kage i kirken – og de døbte kunne tage en bibel med sig, hvilket de alle gjorde. Imens var der kommet flere til, og vi præster var allerede i gang med dåbsamtalerne med de nytilkomne.

I løbet af eftermiddagen "droppede" mange mennesker således ind i kirken. Børn, unge, voksne og gamle. Fra vort

Selv har vi lært meget af begivenheden – ikke mindst om, hvordan det er at være voksen dansker og være ikke-døbt. For det er ikke nødvendigvis nemt at stille sig op og blive døbt ved søndagens højmesse – hvor inderligt man end ønsker den kristne dåb!

eget sogn – og fra hele Fyn. Vi nåede at tale kort med dem alle. Vi nåede at registrere dem, kordegnen udskrev dåbsattester, og vi afholdt to mini-gudstjenester med dåb. Alle, der blev døbt, fik den fulde tilspørgsel, og der var hele eftermiddagen en højtidelig stemning. Der var ro i kirken – til trods for at folk "droppede" ind - og der var glædestårer i øjnene på næsten alle, som blev døbt. Vi åbnede dørene til drop in-dåb kl. 15. Da klokken var 17.15 var den sidste ny-døbte gået hjem. Kagen var spist, og præsterne var trætte! Vi havde været i gang non-stop, siden vi kom, og vi følte os lidt som apostlene på pinsedagen!

Efter dåbsdagen

For vi præsters og fra de tilstedeværende menighedsrådsmedlemmers synspunkt var drop in-dåb en fantastisk oplevelse. Vi har desuden drøftet og evalueret begivenheden i menighedsrådet efterfølgende, og der er stadig fuld opbakning! Vi har også drøftet, om vi skal tilbyde drop in-dåb i fremtiden. Foreløbig har vi givet stafetten videre til vores nabosogn, som tilbød drop in-dåb præcis et år efter, vi havde det i Dalum Kirke. Vi havde sågar et møde med præster og repræsentanter fra nabosognet, hvor vi gav vores erfaringer

videre. Selv har vi lært meget af begivenheden – ikke mindst om, hvordan det er at være voksen dansker og være ikke-døbt. For det er ikke nødvendigvis nemt at stille sig op og blive døbt ved søndagens højmesse – hvor inderligt man end ønsker den kristne dåb! At svare ja fem gange til trosbekendelsen, at bøje sig over døbefonten og blive velsignet af en præst i kirken – det er ikke noget, man bare gør. Det kræver beslutning og mod. Kræver det tro? Formentlig. Vi døber ethvert menneske, som oprigtigt beder om den kristne dåb, vi døber på tro og tvivl, og så beder vi om vor Herres hjælp! ■

Sæt fokus på dåben i sognet – sammen med Kirkefondet

Debatten om faldende dåbstal har kørt længe på landsplan. Men mange sogne har ikke et klart overblik af, hvordan det egentlig står til lokalt med dåben. Hvor mange af de nyfødte bliver rent faktisk døbt? Og kunne vi evt. gøre mere lokalt for generelt at sætte mere fokus på dåben?

Som et konkret værktøj til dette tilbyder Kirkefondet nu et helt nyt produkt i form af et ”dåbseftersyn”, hvor vi sammen gennemgår jeres dåbstal, medlemsprocent blandt sognets småbørn og andre relevante statistiske tal – og giver jer ideer til at sætte fokus på dåben netop i jeres sogn. ”Dåbseftersynet” kan finde sted i menighedsrådet, for menighedsråd og ansatte i fællesskab – eller i et større forum – f.eks. ved det årlige menighedsmøde.

”Dåbseftersyn” – rapport og workshop om dåb

Formålet med workshoppen er med afsæt i rapporten om dåb, børn og folkekirkemedlemsprocent blandt småbørn i jeres sogn at få en drøftelse lokalt af, hvordan det står til med dåb i jeres sogn, og derefter ud fra jeres lokale behov og ønsker at give jer ideer og konkrete værktøjer til at sætte fokus på dåben. Konkret kan programmet for en workshop på 3-4 timer bestå af:

- Gennemgang og drøftelse af rapporten om dåb, børn og folkekirkemedlemmer i jeres sogn (læs mere om rapporten nedenfor)
- Kort oplæg om ”dåben under forandring”

- Drøftelse – herunder en gennemgang af, hvordan I hos jer griber hele forløbet omkring dåb an. Er der områder, der kunne have brug for opmærksomhed enten i form af en opdatering eller i form af en hel ny gennemtænkning? Er det information om dåben til forældrene eller til udøbte voksne, der ønsker afklaring om, hvad dåb er? Er det en drøftelse af selve dåbshandlingen? Er det opfølgning på dåben og hjælp til, at forældre og faddere kan minde barnet om dets dåb? Osv.
- Præsentation af ideer og værktøjer, som kan bruges til at sætte fokus på dåben lokalt
- Opsamling – hvad gør I så i jeres sogn?

**Samlet pris for rapport og workshop á 3-4 timers varighed
– kr. 10.000 ekskl. moms**

”Dåbseftersynet” – inkl. rapport og workshop – tilbydes også på provstiplan. Det kan f. eks. være for provstivalget, ved et møde for alle provstiets menighedsråd eller ved et præstekonvent. Kontakt Kirkefondet for at høre nærmere vedr. pris m.m. Kirkefondet tilbyder også foredrag, som sætter fokus på dåben – hvad enten det er til en sogneaften, fællesmøde provstiet mv.

Rapport om dåb, børn og folkekirkemedlemmer i jeres sogn

Rapporten giver bl.a. et indblik i sognets dåbstal, fødsler og indmeldelser af småbørn i perioden 2007-2018. Dertil kommer en gennemgang af udviklingen i antal og folkekirkemedlemsskab

blandt sognets 0-4 årige indbyggere i perioden fra 2004 og frem til i dag, herunder også et kig på deres herkomst – dansk, indvandrere, efterkommer (for enkelte sogne kan disse oplysninger ikke skaffes). De mange tal præsenteres let overskueligt i rapporten via diagrammer, tabeller m.m.

**Pris for rapporten for et sogn
– kr. 3.000 ekskl. moms**

Foredrag: Dåben under forandring?

Foredraget vil tage udgangspunkt i den statistik, som på forskellig vis belyser forandringer f.eks. mht. antallet af barnedøbte. Men det vil også komme rundt om andre ”forandringer”, der er på spil for tiden:

- En stor del af dåbene er ”flyttet hen til” lørdage – og måske også andre dage i ugens løb?
- Udviklingen med konfirmanddåb og drop in-dåb viser, at dåben for danskerne let kan finde sted på forskellige tidspunkter i livet.
- Der er lokalt sket mange små justeringer i liturgi omkring dåbshandlingen, og biskopperne har nedsat arbejdsgruppe om dette særlige forhold.
- Og endelig er der en ivrig debat om behov for justeringer i dåbsteologien eller ej.

**Pris for foredrag
– kr. 4.000 ekskl. moms**

Kontakt Kirkefondet for yderligere oplysninger eller nærmere aftale på tlf. 33 73 00 33 eller på kirkefondet@kirkefondet.dk

Nyt fra Kirkefondet

Mød Kirkefondet på Himmelske Dage på Heden i Herning

I dagene 30. maj-2. juni er der Himmelske Dage i Herning, hvor der vil være mere end 300 spændende arrangementer i tilknytning til tro og kirke. Du kan læse mere på www.himmelskedage.dk eller på deres Facebookside.

Kirkefondet er selvfølgelig også med! Vi har et stort telt på Mulighedernes Marked, hvor vi bl.a. vil give

inspiration til, hvordan man kan gøre sit kirkerum mere aktivt. Derudover har vi to koncerter fredag eftermiddag, to workshops om henholdsvis det aktive kirkerum og om individet og fællesskabet lørdag og to muligheder for at spille spillet "Om at være menneske".

Læs mere på www.kirkefondet.dk.

Ny sangbog med salmer fra hele verden

I forbindelse med Himmelske Dage i Herning udgiver Kirkefondet sangbogen "Himlen og jorden må feste" med 70 salmer og sange fra hele verden. Sangene er oversat af kendte, danske salmedigtere, så de kan bruges i en dansk kontekst. Bogen er redigeret af Peter og Betty Arendt, der har rejst meget og arbejdet med verdenskirke musik i mange år. I 2002 udgav Kirkefondet sangbogen og cd'en "Vi har et håb". Sangbogen har længe været udsolgt, og der er sket meget siden, så vi glæder os over den nye udgivelse. Sammen med sangbogen vil der også blive udgivet en cd med nogle sangene.

Sangbogen og cd'en vil blive fejret med to releasekoncerter med Peter og Betty Arendt og deres band på Himmelske Dage fredag den 31. maj kl. 16 på Markedspladsen og kl. 19 på Herning Bibliotek.

Støt Kirkefondet på kollektdagen St. Bededag

Vær med til at støtte til Kirkefondets arbejde for liv og vækst ved at give et bidrag i kirken St. Bededag eller indbetale et beløb på Kirkefondets konto 2120-8541701207 eller sende et beløb via Mobilepay på 11159. Dit bidrag er fradragsberettiget, hvis du giver os dit cpr-nummer.

Tak for alle bidrag! Hvis du sender en gave på kr. 250,- eller mere om året, modtager du "Kirken i dag" gratis idet pågældende år.

De nye vejkirkebrochurer 2019

De nye brochurer over "Vejkirker og andre åbne kirker" for 2019 udkommer omkring 1. april. Igen i år er der rigtig mange kirker, der har valgt at være med. I alt 431 kirker, fordelt med 226 i Jylland og 205 på Øerne, er med i de to brochurer, hvor man kan læse om kirkernes seværdigheder, åbnings-tider, beliggenhed, koncerter og arrangementer. I de nye brochurer er der kommet mere end 20 nye kirker og endnu flere cykelvenlige vejkirker med. Den Danske Pilgrimsrute er nu med i begge brochurer, og kirkerne langs den har fået et specielt symbol. Man kan læse mere om Den Danske Pilgrimsrute på www.santiagopilgrimme.dk/ruter-i-danmark.

Brochurerne er igen i år illustreret og layoutet af grafiker Kim Broström. Vejkirkebrochurerne kan fås i de deltagende kirker, på biblioteker, turistbureauer, campingpladser, vandrerhjem, motorvejsstationer og på udvalgte museer eller ved henvendelse til Kirkefondet.

Brochurerne kan også downloades fra www.vejkirker.dk, hvor man også kan søge på kirkerne og de forskellige kategorier.

Tema for næste nummer af "Kirken i dag":

Kirken udendørs

Kirken *i* dag

"Aldrig har jeg følt mig mere velkommen"

- 20 års erfaringer fra arbejdet med unge og teologi

Red. Berit Weigand Berg, Christian Noval og Thomas Nedergaard

Det er 20 år siden, den første ungdomspræst blev ansat i Brorsons Kirke på Nørrebro i København, og i den anledning er der netop udkommet en bog om arbejdet omkring unge, tro og kirke.

Bogen er ikke en historiebog, men derimod en slags håndbog med en god blanding af artikler. Nogle er skrevet af præster og andre, der tager udgangspunkt i de erfaringer, som de har gjort sig med at arbejde med unge. Andre artikler er mere teoretiske, hvor forfatteren belyser et område, som han eller hun igennem længere tid har fordybet sig i.

Men hvordan lykkes det så at lave kirke for og med de unge? Handler det udelukkende om at ansætte præster med særlige talenter og finde et millionbudget til dem? Eller er der mere på spil? I bogen finder du en imponerende samling af erfaringer og refleksioner, som er tænkt som en hjælp til dig eller jer, der føler, at det er vigtigt at skabe en vedkommende kirke for unge – såvel som for alle, uanset om du er en del af en kirke, et sogn, et provsti, et stift, en skole eller om du er en del af en forening eller organisation, der enten på lokalt plan eller på landsplan gerne vil skabe rum for unge og deres tro.

Bogen har forord af Københavns biskop, Peter Skov-Jakobsen.

Bogen er udgivet af ungdomsanalyse.nu i samarbejde med Kirkefondet.

278 sider – kr. 298,-

Bestil bogen på www.kirkefondet.dk

